

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Andra Kammaren. N:o 59.

Fredagen den 15 Maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 8 innevarande månad.

§ 2.

Föredrogs och bordlades för andra gången Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 9 (i samlingen N:o 23).

§ 3.

Till fortsatt föredragning anmäldes Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 7, angående villkoren för försäljning af bränvin; och förekommer dervid i ordningen *Om villkoren för försäljning af bränvin.*

§ 14, som godkändes.

§ 15 hade följande lydelse:

1. På auktion inropad rättighet till *minuthandel med eller utskänkning af bränvin* må ej på annan person öfverlätas, utan att denne i stad af magistrat och å landet af kommunalnämnd pröfvas lämplig och i öfrigt behörig.

2. Öfverlåtelse af annan rättighet till *minuthandel med eller utskänkning af bränvin* vare ej medgifven.

3. Bolag i stad eller köping, som jemlikt föreskriften i § 9 mom. 2 eller § 11 mom. 2 fått öfvertaga *all minuthandel med eller all utskänkning af bränvin eller beggedera* i staden eller köpingen, får icke denna rätt på annan person öfverlåta; men skulle sådant bolag vilja mot bestämd, till bolaget erlagd afgift, åt annan person upplåta någon af de utaf bolaget öfvertagna utskänkings- eller minuthandelsrättigheter, må bolaget härom göra framställning hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som efter magistratens hörande eger att, med afseende å så väl skälen för öfverlåtelsen samt lämpligheten och behörigheten hos den person, å hvilken öfverlåtelsen ifrågasättes, som å afgiftens förhållande till den in-

Om vilkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.

(Forts.)

komst, hvilken anses kunna af rörelsen uppkomma, framställningen bifalla eller afslå.

4. Aflider den, som på annan grund än burskap eller sådant medgifvande, hvarom i § 13 sägs, innehar rättighet till *minuthandel med eller utskänkning af bränvin*, må rörelsen för sterbhusdelegarnes räkning icke fortsättas längre än till slutet af löpande försäljningsår och endast under vilkor, att sådant behörigen anmäles samt att rörelsen förestås af person, som i stad af magistrat och å landet af kommunalnämnd pröfvas lämplig och i öfrigt behörig.

5. Aflider den, som på grund af stadgandet i § 13 innehar rättighet till *bränvinsutskänkning*, må rörelsen för sterbhusets räkning fortsättas till utgången af den tid, för hvilken rättigheten blifvit medgifven, med vilkor att sådant behörigen anmäles och att för rörelsens utöfvande ställes person, som af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande pröfvas behörig och lämplig.

Efter föredragning häraf anförde:

Herr Hedin: Sedan Kammaren vid sist hållna plenum beslöt att återremittera andra momentet af nionde paragrafen, lärer det väl också vara nödvändigt att återförvisa tredje momentet af nu föredragna femtonde paragraf. Båda dessa paragrafer handla nemligen om den af Bevillnings-Utskottet nu införda skilnaden mellan minuthandel med och utskänkning af bränvin, hvilka två slag af försäljning skulle kunna försiggå på olika sätt, i det att den ena skulle kunna öfverlätas å bolag, medan den andra deremot skedde på annat sätt.

Kammaren torde erinra sig att på grund af de skäl, statsministern anförde, nionde paragrafen blef återremitterad, och deraf följer också att denna paragraf jemväl bör återförvisas.

Herr Boström: Jag tillåter mig med anledning af Herr Hedins yrkande endast erinra, att Bevillnings-Utskottet i sitt föreliggande förslag icke vidtagit några förändringar i hittills gällande bestämmelser. För närvarande heter det, på sätt också Utskottet föreslagit: »*all minuthandel med eller all utskänkning af bränvin eller beggedera*». Jag vet icke, huru vida Herr Hedins afsigt med återremissen skulle vara att icke dessa två arter af bränvinsförsäljning fortfarande skulle få vara skilda. Är det hans mening att åstadkomma en ändring i detta afseende, då kan en återremiss vara lämplig, men är så icke händelsen, då undrar jag hvad en återremiss kan tjena till. Hvad angår återremissen af 9:de §, så berodde denna på ett tryckfel, som man ansåg böra rättas.

Herr Hedin: Jag kan icke föreställa mig, att Kammaren återremitterade 2:dra momentet af 9:de § endast för att propositionen

af skulle uteslutas, utan återremissen var väl en följd af Hans Excellens Herr Statsministerns yttrande och de af honom uttalade åsikter, för att Utskottet sålunda skulle blifva i tillfälle att taga i närmare öfvervägande, huru vida icke hvad Kongl. Maj:t i denna § föreslagit förtjenade afseende framför Bevillnings-Utskottets visserligen i öfverensstämmelse med nu gällande bestämmelser uppställda lydelse af § 15.

*Om vilkoren
för försäljning af bränvin.*
(Forts.)

Hans Excellens Herr Statsministern Themptander: Jag vill så mycket hellre understödja yrkandet om återremiss, som jag efter sammanträdet i förgår afton verkligen närmare begrundat lydelsen af Utskottets förslag i 2 mom. af 22 §, som handlar om det premium till förmån för bolagsinstitutionens tillämpning, som skulle ligga deri, att fördelningen af bränvinsmedlen stälde sig ogynsammare för stad, der bränvinshandeln icke vore åt bolag öfverlåten. Det har varit mig omöjligt att af den lydelse, som Utskottet gifvit åt detta moment, draga samma slut som Bevillnings-Utskottets ärade vice ordförande, hvilken i denna lydelse ville inlägga den tolkning, att, om i en stad antingen minuthandel eller utskänkning enbart vore öfverlåten åt bolag, momentet skulle tillämpas på det sätt, att för den del af handeln, som icke vore öfverlåten åt bolag, ytterligare en tiondedel af afgifterna skulle gå till fördelning. Jag vågar hemställa, huru vida, om man kastar en blick på sid. 70, det kan vara möjligt att i mom. 2 af 22 § inlägga en så beskaffad tolkning. Jag vågar därför tro, att de paragrafer, som med ifrågavarande moment stå i oskiljaktigt samband, böra underkastas förnyadt öfvervägande för att erhålla en tydligare formulering.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt Herr Talmannen gifvit propositioner i enlighet med de gjorda yrkandena, blef paragrafen till Utskottet återremitterad.

§§ 16 och 17.

Godkändes.

§ 18 var af följande lydelse:

1. För sådan rättighet till *minuthandel med eller utskänkning af bränvin*, som i § 6 eller § 7 omförmåles, äfvensom för de genom inrop å auktion enligt § 9 eller § 11 förvärfvade *minuthandels- eller utskänkingsrättigheter* erlägges afgift med 15 öre för hvarje liter af det bränvin, som enligt ofvan berörda §§ blifvit beräknadt eller hvarför afgift åtagen är.

2. Då i stad *all minuthandel med eller all utskänkning af bränvin eller beggedera* blifvit, på sätt i § 9 mom. 2 sägs, å bolag öfverlåten, skall, förutom den der bestämda afgift, bolaget afstå

Om vilkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.
(Forts.)

hela den nettovinst, som, sedan nödiga förvaltningskostnader blifvit afdragna, enligt bolagets räkenskaper visat sig hafva uppkommit af all den bränvinshandel, bolaget idkat, *likasom och de afgifter, hvilka bolaget uppburit på grund af öfverlåtelse af rättigheter enligt § 15 mom. 3. Bolagets räkenskaper skola föras enligt föreskrifter och formullär, som af Kongl. Finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå utfärdas.* Granskningen af dessa räkenskaper och bolagets förvaltning skall hvarje år i Januari månad å dag, som af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet bestämmes, ske för näst föregående försäljningsår af fem revisorer, af hvilka stadsfullmäktige eller, der sådane ej finnas, allmän rådstufva utse två, landstinget en, hushållningssällskapet en samt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande den femte. I stad, som icke deltagar i landsting, utse stadsfullmäktige jemväl den revisor, som eljest skulle af landstinget väljas. I Stockholm utses tre revisorer af stadsfullmäktige och två af Öfverståthållareembetet. Berättelse öfver revisionen skall före *påföljande Februari månads utgång* meddelas stadsfullmäktige eller allmän rådstufva, landstinget och hushållningssällskapet. Revisorerna ega åtnjuta ersättning efter fjerdje klassen i gällande resereglemente, hvilken ersättning skall af ofvanberörda vinstmedel utgå. Vägrar landsting eller hushållningssällskap ansvarsfrihet för bolagets förvaltning, hänskjutes saken till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande; och vare bolaget pligtigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter Kongl. Maj:ts Befallningshafvande kan meddela till rättelse i anmärkta åtgärder. Tredskas bolaget sådant fullgöra, eger Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förelägga lämpligt vite.

Sedan paragrafen blifvit uppläst, yttrade:

Herr Hedin: Med anledning af Kammarens förut fattade beslut angående 9:de och 15:de §§ anhåller jag, att Kammaren jemväl måtte till Utskottet återremittera nu föredragna §.

Herr Johansson i Noraskog: Då nu återremiss yrkats på denna §, kunde det vara temligen öfverflödigt att yttra sig om densamma. Men jag har egentligen velat fästa uppmärksamheten derpå, att det stadgande som i mom. 1 är föreslaget, nemligen att afgiften för både minuthandels- och utskänkningsrättigheter skall erläggas med 15 öre för hvarje liter af det bränvin, som enligt § 6 eller 7 samt § 9 eller 11 blifvit beräknadt, eller hvarför afgift åtagen är, i sjelfva verket innebär en väsentlig *skatteförhöjning*. Jag har sökt att närmare göra reda för betydelsen af denna skatteförhöjning i en reservation, som finnes bifogad detta utlåtande och hvilkens innehåll återfinnes på sidorna 37 och 38. Jag har velat så mycket hellre fästa uppmärksamheten på denna sak nu, som det är gifvet, att, sedan Kammaren i för-

går afton beslutit att den mindre partihandeln skall upphöra, denna skatteförhöjning i verkligheten blifver mycket större, än om mindre partihandel fortfarande varit tillåten, enär det bränvin, som förut undgått denna afgift, nu kommer att drabbas af densamma.

*Om villkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.*

(Forts.)

Jag skulle, om yrkandet på återremiss ej mellankommit, vara sinnad att, med afseende å de skiljaktiga meningar, som förlidet år egde rum mellan de båda Kamrarne om rättigheten att votera om den ena eller andra paragrafen i denna förordning, vilja framställa yrkandet om afslag på denna §, på det Kamrarne må komma i tillfälle att votera om beloppet af denna försäljningsafgift. Ty så långt kan jag knappast föreställa mig att våra grundlagstolkare vilja gå i ensidighet, att de skulle anse, att en skatt eller afgift sådan som denna *icke* kunde blifva föremål för gemensam omröstning. Jag skulle således helst se att Kammaren ville afslå denna §, så att man bibehölle det nuvarande stadgandet, att försäljningsavgifterna skulle utgå för minuthandel med 25 öre för kanna och för utskänkning med 40 öre för kanna, och skulle då Första Kammaren fatta ett annat beslut, t. ex. antaga Utskottets förslag, så är ju vägen öppen för gemensam omröstning. Jag förmodar att man förr eller senare skall försöka sig på den taktiken, och jag vill därför fästa uppmärksamheten på åtskilliga omständigheter i dylikt hänseende, som finnas anförda i reservationen och hvilka förtjena att beaktas, i fall frågan skulle blifva föremål för behandling ett kommande år.

Jag vill emellertid icke göra något annat yrkande, än det som redan är framställt, men jag skulle helst se att Kammaren helt enkelt ville afslå paragrafen.

Herr Lundberg: Jemte det jag instämmer i yrkandet om återremiss af denna §, anhåller jag få anmärka, att det tillägg, Utskottet gjort i 2:dra momentet, nog icke kan anses vara riktigt, då derigenom föreskrifves, att bolag, som i stad fått all minuthandel med eller all utskänkning af bränvin eller beggedera på sig öfverlåten, skall, förutom den bestämda afgiften, afstå, jemte hela den nettovinst, som uppkommit af all den bränvinshandel bolaget idkat, äfven *»de afgifter, hvilka bolaget uppburit på grund af öfverlåtelser af rättigheter, enligt § 15 mom. 3»*. Dessa afgifter måste väl anses utgöra en del af den förut stadgade afgift, bolaget har att betala, och det läser ej kunna blifva riktigt, att, om det förhållande inträffade, att ett bolag ej skulle erhålla någon vinst af försäljningen, det likväl skulle icke allenast erlægga den bestämda afgiften för samtliga bränvinsförsäljningsrättigheterna, utan äfven afstå den särskilda afgift, som bolaget åtnjutit för en rättighet, som af det öfverlåtits och hvarigenom det för samma rättighet således komme att betala dubbel skatt eller icke endast den denna rättighet motsvarande andel af för hela bränvinshandeln bestämda

*Om villkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.*

(Forts.)

afgiften, utan äfven den särskilda afgift, som bolaget såsom ersättning för betalningen af nämnda andel borde åtnjuta. Det är gifvet, att en sådan afgift, som bolaget fått för öfverlåtandet af någon rättighet, måste såsom inkomst redovisas i räkenskaperna, men det är icke rimligt stadga, att denna inkomst alltid skall beräknas såsom en af bolagsrörelsen uppkommen vinst, som bolaget, äfven om rörelsen medfört förlust, borde afstå och utbetala utöfver den för hela bränvinshandeln bestämda afgift. Jag anhåller därför, att Utskottet vid återremiss af förevarande § måtte taga i närmare öfvervägande det förslag till ifrågakvarande tillägg nu omförmäls.

Vidare anfördes icke. Paragrafen återremitterades.

§§ 19—21

Godkändes.

§ 22 lydde enligt Kongl. Maj:ts förslag:

»1. De afgifter, som enligt denna förordning inflyta för rättigheterna till handel med bränvin, äfvensom den nettovinst på rörelsen, som bolag i stad enligt § 18 skall afstå, skola på följande sätt fördelas:

för Stockholms stad:

åtta tiondedelar tillfalla staden, så vida bränvinshandeln är öfverlåten åt bolag; i annat fall erhåller staden sju tiondedelar;

återstoden insättes i Statskontoret;

för annan stad, som ej deltagar i landsting:

- a) då bränvinshandeln i staden är öfverlåten åt bolag:
 - sju tiondedelar tillfalla staden;
 - en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
 - två tiondedelar insätts i Statskontoret;
- b) då bränvinshandeln i staden ej är öfverlåten åt bolag:
 - sex tiondedelar tillfalla staden;
 - en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
 - tre tiondedelar insätts i Statskontoret;

för stad, som deltagar i landsting:

- a) då bränvinshandeln i staden är öfverlåten åt bolag:
 - fem tiondedelar tillfalla staden;

- två tiondedelar tillfalla länets landsting;
 en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
 två tiondedelar insätts i Statskontoret;
 b) *då bränvinshandeln i staden ej är öfverlåten åt bolag:*
 fyra tiondedelar tillfalla staden;
 två tiondedelar tillfalla länets landsting;
 en tiondedel tillfaller länets hushållningssällskap;
 tre tiondedelar insätts i Statskontoret;

*Om villkoren
 för försäljning af bränvin.
 (Forts.)*

för landsbygdskommunerna:

hela afgiften insättes i vederbörande landskontor, som fördelar densamma med:

sju tiondedelar till länets samtliga landsbygdskommuner efter folkmängden;

två tiondedelar till länets landsting;
 en tiondedel till länets hushållningssällskap.

I *Köping*, der jemlikt § 11 mom. 2 bränvinshandeln blifvit åt bolag öfverlåten, skola försäljningsavgifterna och vinstmedlen fördelas efter lika grunder, som här ofvan äro bestämda för stad, i hvilken bränvinshandeln är åt bolag öfverlåten.

2. De andelar af i näst föregående mom. omförmälda medel, som tillfalla landsting och hushållningssällskap, insätts i vederbörande landskontor. De andelar åter, som ingå till Statskontoret, skola genom dettas försorg fördelas på rikets samtliga landstingsområden efter folkmängden, med iakttagande af, att folkmängden för hvarje landstingsområde, inom hvilket ligger stad, som ej deltagar i landsting, minskas med samma stads folkmängd. Af det belopp, som efter denna fördelning tillkommer hvarje landstingsområde, eger landstinget uppbära tre fjerdedelar och vederbörande hushållningssällskap en fjerdedel.

3. Rörande användningen af de medel, som genom handelen med bränvin tillflyta städer, köpingar, landsting och hushållningssällskap, skall, der Chefen för Kongl. Finansdepartementet sådant fordrar, redogörelse till nämnda departement af vederbörande afgifvas.»

Beträffande fördelningen och användningen af ifrågavarande medel hade i afgifna motioner särskilda förslag framstälts af Herrar *Sven Nilsson, Jak. Erikson, Ad. Hedin, S. Wieselgren och P. Waldenström.*

Utskottet hade under § 22 föreslagit, att i förevarande ämne måtte stadgas följande:

1. *De afgifter, som enligt denna förordning inflyta för rättigheterna till minuthandel med eller utskänkning af bränvin, äfven-*

Om vilkoren som den nettovinst på rörelsen, som bolag i stad enligt § 18 skall för försäljning af bränvin.

(Forts.)

för Stockholms stad:

Tre fjerdedelar tillfalla staden; återstoden insättes i Statskontoret;

för annan stad eller köping:

hälften tillfaller staden eller köpingen; af återstoden insättes den ena hälften i vederbörande landträteri, den andra hälften i Statskontoret.

för landtkommunerna:

hela beloppet insättes i vederbörande landträteri.

Alla till Statskontoret influtna medel fördelas af Statskontoret till Stockholms stad och länen efter folkmängden.

Inom hvarje län fördelas sedermera genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande summan af den för länet behållna och den efter folkmängden tilldelade andelen sålunda, att fyra tiondedelar tillfalla landsting och stad, som ej i landsting deltager, tre tiondedelar hushållningssällskap och tre tiondedelar länets samtliga landtkommuner.

Emellan landsting och stad, som ej i landsting deltager, samt landtkommunerna emellan sker fördelningen likaledes efter folkmängden.

I köping, der jemlikt § 11 mom. 2 minuthandel med eller utskänkning af bränvin eller beggedera blifvit åt bolag öfverlåten, skola försäljningsavgifterna och vinstmedlen fördelas efter lika grunder, som här ofvan äro bestämda för stad, i hvilken bolag blifvit bildadt.

2. I stad, der minuthandel med eller utskänkning af bränvin eller beggedera icke är till bolag öfverlåten, afstår staden ytterligare en tiondedel af der inflytande avgifter, hvilket belopp afdrages från staden eljest tillkommande andel. Detta belopp insändes till Statskontoret och fördelas i sammanhang med öfriga dit influtna medel.

3. Rörande användningen af de medel, som genom handeln med bränvin tillflyta städer, köpingar, landsting och hushållningssällskap, skall, der Chefen för Kongl. Finansdepartementet sådant fordrar, redogörelse till nämnda departement af vederbörande afgifvas.

I fråga om denna § hade reservationer afgifvits:

af Herrar Björnstjerna och Lönegren: mot Utskottets förslag till fördelning af bränvinsmedlen, så vidt anginge de städer, som ej deltaga i landsting;

af Herr C. F. Wærn: samt

af Herrar A. Andersson i Intagan, O. Jonsson i Hof, Lyth, J. Johansson i Noraskog, H. Johnsson i Broby, J. E. Ericsson i Ahlberga och J. P. Nilsson i Kägglå, hvilka sistnämnde yrkat, att i författningsförslagets § 22 dess första moment måtte erhålla följande lydelse:

Om villkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.
(Forts.)

Utaf de afgifter, som enligt denna förordning inflyta för rättigheterna till minuthandel med eller utskänkning af bränvin, vare sig i stad eller å landet, skall en femtedel insättas i Statskontoret, som öfverlemnar dessa medel till Riksgäldskontoret för att användas till betalning på rikets skuld; samt

att andra momentet i samma paragraf, motsvarande det af Utskottet föreslagna första, måtte erhålla denna lydelse:

Återstoden af förenämnda afgifter, äfvensom den nettovinst på rörelsen, som bolag i stad eller köping o. s. v. (lika med Utskottets förslag).

Sedan paragrafen, sådan den lydde enligt Utskottets förslag, blifvit uppläst, anförde:

Hans Excellens Herr Statsministern Themptander: Frågan om den olika fördelningen af de medel, som afses i denna paragraf, hör onekligen till antalet af dem, om hvilka meningarne äro synnerligen delade, och detta är helt naturligt, ty fältet är vidsträckt på mångskiftande förslag i fråga om både hvilka som skola få del i dessa medel och med huru stor procent beloppet af en hvars andel skall utgå. Jag har emellertid ansett mig skyldig att i största korthet angifva några af de synpunkter, som varit bestämmande för Kongl. Maj:ts förslag och i sammanhang härmed göra de erinringar mot Utskottets förslag, hvartill jag funnit mig uppfordrad.

Kongl. Maj:t har utgått från den uppfattning, att en jemkning af den nuvarande fördelningen till landsbygdens fördel vore skäligen och af tidsförhållandena påkallad med hänsyn särskildt dertill, att bränvinshandeln onekligen under senare tider blifvit allt mera koncentrerad till städerna. Då, så vidt jag kunnat finna af Utskottets betänkande och de dervid fogade reservationer, någon gensaga mot denna uppfattning icke synes vara gjord, torde jag kunna underlåta att närmare utveckla den sålunda angifna åsigten. Men på samma gång Kongl. Maj:t ansett en sådan jemkning till landsbygdens förmån böra ske, har regeringen också varit angelägen att icke åstadkomma någon mera våldsamt rubbning i bestående förhållanden genom att allt för mycket nedsätta den vinst, som stadskommunerna och åtskilliga andra institutioner hittills hemtat af ifrågavarande afgifter, och det är ur denna synpunkt, som jag ber att få göra en erinran mot Utskottets förslag. Under det att från Stockholms stad saken utfaller på ungefär enahanda sätt enligt regeringens och Utskottets förslag, är deremot skilnaden högst

Om vilkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.

(Forts.)

väsentlig, när man kommer till de trenne öfriga större städer, som icke deltaga i landsting, Göteborg, Malmö och Norrköping. Der har Utskottet, om jag så får säga, förfarit mera hårdhänt än Kongl. Maj:t, ty om man ser på de tabeller, som af en reservant inom Utskottet, Herr Wærn, bifogats hans reservation, så finna herrarne, att Göteborg har för närvarande en inkomst af försäljningsmedlen, uppgående till i rundt tal 419,000 kronor. Deri har Kongl. Maj:t föreslagit en nedsättning med 52,000 kronor. Utskottet har ytterligare gjort en nedsättning med 74,000 kronor, så att minskningen i stadens inkomst skulle enligt Kongl. Maj:ts förslag blifva 52,000 kronor och enligt Utskottets förslag 126,000 kronor. Det är en långt större minskning, som skulle drabba detta samhälle, än hvad förhållandet blefve med andra städer och särskildt Stockholm. Med Stockholm är visserligen förhållandet, att minskningen uppgår till ett högre belopp, omkring 200,000 kronor, men Stockholm mister dock icke mer än $\frac{1}{5}$ af sin nuvarande inkomst af bränvinsmedlen, och förhållandet är att Stockholm förut, i olikhet med alla andra städer, icke afstått ett enda öre af denna sin inkomst. Nu har regeringen ansett, att Stockholm borde afstå $\frac{1}{5}$ af sin nuvarande inkomst, men Stockholm mister icke mer än $\frac{1}{5}$, under det att Göteborg skulle mista icke obetydligt mer än $\frac{1}{4}$. Ett med Göteborg likartadt förhållande eger rum jemväl med de båda andra städerna, Malmö och Norrköping. Det har synts mig oegentligt att, vid vidtagande af en förändring i detta afseende, man skulle låta tre städer drabbas betydligt hårdare af densamma än alla öfriga, och jag har därför velat fästa uppmärksamheten på denna följd af Utskottets förslag.

Man kan mot Utskottets förslag i denna punkt äfven anmärka en annan sak, som synes temligen oegentlig eller åtminstone innebär en onödig omgång, nemligen att, under det Kongl. Maj:t föreslagit, att stadskommunerna skola med ens behålla hvad dem bör tillkomma, har Utskottet föreslagit, att de större städerna skola behålla först en del och den öfriga delen ingå till fördelning mellan flere participanter, i hvilken fördelning den ifrågavarande staden dock skulle å nyo deltaga. Detta är en omgång och föranleder i tillämpningen det egendomliga förhållande, som af Herr Wærn påpekats, eller att t. ex. Stockholms stad skulle hemta en del af sina inkomster utaf bränvinshandeln från andra städer. Det synes då vara naturligare att låta Stockholm med ens behålla hvad den anses böra få åtnjuta i inkomst af dessa medel än att vidtaga den anordning Utskottet föreslagit. Men man må nu hafva hvilken åsigt som helst om lämpligaste förfarandet vid fördelningen, onekligt är, att den kan ske på många olika sätt och i allt fall blifva tillfredsställande, men hufvudsaken är, att tre stadssamhällen icke blifva behandlade på ett hårdare sätt än alla andra. Detta är den förnämsta anmärkning jag har att rätta mot Utskottets förslag.

Detta förslag företer visserligen äfven andra skiljaktigheter från Kongl. Maj:ts proposition, men jag vill icke bestrida, att tankarne icke med fog kunna vara delade, huru vida i afseende å de punkterna den ena eller andra bestämmelsen kan vara att föredraga. Kongl. Maj:t föreslår en längre gående nedsättning i den andel af dessa medel, hushållningssällskapen för närvarande ega, än Utskottet. Kongl. Maj:t har ansett, att med den utveckling landstings-institutionen numera erhållit det skulle vara mera egentligt att lemna landstinget ett ökad t anslag af ifrågavarande medel. Landstingen äro ju den egentligen legala länsrepresentationen, under det hushållningssällskapen äro att betrakta såsom en mera enskild och frivillig institution. Vid sådant förhållande, och med allt erkännande i öfrigt af det gagn hushållningssällskapen hafva utträttat och jemväl fortfarande uträtta, torde det icke kunna förnekas, att det faller sig naturligare att landstingen sättas i tillfälle att omhändertaga i en större utsträckning omsorgen om åtskilliga länets angelägenheter, hvarmed hittills hushållningssällskapen sysslat. Kongl. Maj:t har därför trott, att man kunde nedsätta hushållningssällskapens andel i dessa medel från 797,000 kronor, hvilket belopp de för närvarande i rundt tal tillsammans uppbära, till 645,000 kronor. Utskottet deremot har icke velat gå så långt, utan låtit nedsättningen stanna vid 707,000 kronor. Utskottet har nedsatt beloppet med endast 90,000 kronor, då Kongl. Maj:t nedsatt detsamma med 150,000 kronor. Det är naturligtvis i viss mån en smaksak, hvilken siffra man vill välja. Men för min del tror jag, att man kan gå ned så långt som Kongl. Maj:t föreslagit, utan att man kan sägas hafva på något allt för betänkligt sätt rubbat hushållningssällskapens ekonomi. Det bör härvid märkas, att fördelningen hushållningssällskapen emellan enligt båda förslagen är fotad på rättvisare grunder än hittills. En annan olikhet mellan Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag, som jag äfven i viss mån skulle kunna anse som en smakfråga, är, huru vida landsbygdens andel bör ställas till landstingets disposition eller komma landtkommunerna omedelbart till del. Jag har i mitt yttrande till stadsrådsprotokollet erkänt, att goda skäl kunna anföras för både den ena och den andra meningen i detta fall. Jag hade emellertid trott, att medlen skulle komma till en fördelaktigare användning, då de i större belopp tillfölle landstingen. Men vill man dela ut dessa belopp på de mindre landtkommunerna, kan naturligtvis en sådan anordning lätt göras genom en modifikation i det af Kongl. Maj:t framlagda förslag, och det kan sålunda ske utan att öfriga i propositionen angifna grunder för fördelningen behöfva rubbas och således utan att man i någon mån behöfver göra intrång på de af mig nyss nämnda tre stadssambhällenas rätt. Hvad angår betänkligheten emot att lägga dessa ökade medel till landstingen, synes det framgå af hvad Utskottet anför, att man ansett landstingsbeskattningen icke vara

*Om villkoren
för försäljning
af brännvin.*

(Forts.)

Om villkoren
för försälj-
ning af brän-
vin

(Forts.)

så betungande och att man hyste tvifvel om, huru vida landstingen hade behof af denna inkomst. Jag ber dock att mot en sådan uppfattning få hänvisa till den tabell, som återfinnes å sid. 51 i Utskottets betänkande och hvilken i en kolumn upptager skilnaden i landstingens inkomst af bränvinsmedlen enligt Kongl. Maj:ts förslag samt gällande lag. Vid en jämförelse mellan siffrorna i den kolumn, som upptager denna skilnad, och den i sista kolumnen förekommande redogörelsen för utdebiterade landstingsmedel och sjukvårdsafgift visar sig, att denna utdebitering i allmänhet representerar icke obetydligt större siffror, än tillökningen i bränvinsmedlen skulle utgöra enligt propositionen, och att således landstingen torde hafva synnerligen god användning för de ökade bidrag, som skulle komma dem till godo genom Kongl. Maj:ts förslag; — och icke kan jag heller föreställa mig, att landstingsskatten och sjukvårdsafgiften mer än andra skatter skulle vara af den natur, att icke deras upphäfvande eller nedsättning skulle för de skattdragande innebära afsevärda fördelar.

Såsom jag redan sagt, har jag dock företrädesvis velat fästa uppmärksamhet på hvad som, enligt mitt förmenande, är det mest betänkliga i Utskottets förslag, eller dess inverkan på nyssnämnda tre större städer. För öfrigt vill jag, innan jag slutar, endast uttala den förhoppning, att Kamrarne måtte i denna viktiga fråga kunna *enas* om något beslut. Detta är nemligen af vikt, för att den nya förordningen ej skall sättas helt och hållet på spel. Ett afslag å någon paragraf eller en så beskaffad skiljaktighet mellan Kamrarnes beslut i någon punkt, att en sammanjemkning icke kan ega rum, föranleder att hela förslaget faller, och de anmärkningar man har mot den nu gällande lagen komme i sådan händelse att kvarstå utan att vid denna riksdag kunna leda till någon rättelse deri.

Herr Johansson i Noraskog: Sedan Kammaren återremitterat 18 §, lärer väl vara nödigt att återremittera äfven denna, desto mera som i början af 2:dra momentet förekommer ett stycke som handlar om både minuthandel och utskänkning *eller beggadera*. Jag får dock säga, att en återremiss är i mer än ett hänseende beklaglig. Vi skrifva i dag den 15 Maj, och om en återremiss kommer i fråga, hinner icke Revillings-Utskottet inkomma med nytt utlåtande derom fortare, än att detsamma kan komma till behandling först om Onsdag eller Torsdag i nästa vecka, och huruvida Kamrarne då äro tillräckligt talrikt besatta, för att man skall kunna komma till ett godt och bestämdt resultat, vill jag lemna derhän. På samma gång kan jag icke underlåta beklaga den omständigheten, att det föreliggande lagförslaget icke kom in till Riksdagen förr än de sista dagarne i Mars eller början af April och sedan påskferierna redan börjat. Detta gjorde, att lagen icke kunde företagas till behandling förr än efter

påsk, emedan af Utskottets ledamöter från denna Kammare alla voro bortresta utom jag, som qvarhölls i hufvudstaden af ett särskildt uppdrag.

*Om vilkoren
för försäljning
af brännvin.*

(Forts.)

Under sådana omständigheter, eller då fråga är om återremiss, tror jag det icke löna mycket att ingå i bemötande vare sig det ena eller andra yrkandet angående försäljningsmedlens fördelning, och jag skulle till och med hemställa till Kammaren, om den icke kunde vara benägen att genom rent afslag åstadkomma, att frågan finge komma igen till nästa Riksdag, då den kunde tidigare företagas till behandling och sålunda hinna att undergå en mera omsorgsfull och allsidig pröfning. Jag skall följaktligen icke heller nu upptaga Kammarens tid med någon detaljerad motivering för den af mig med flere kamrater i denna punkt afgifna reservationen, desto hellre som denna är utförligt utvecklad i betänkanudet.

Då emellertid denna paragraf, såsom jag redan nämnt, i allt fall torde böra återremitteras, så hemställer jag äfven, huru vida det nu kan vara skäl för Kammaren att ingå i en lång och vidlyftig debatt om de olika yrkandena om fördelningen. Skulle någon yrka afslag, för att få hela frågan undanskjuten, så har jag, efter hvad jag redan antydt, icke något deremot. Men jag ber dock nu att få yrka återremiss och skall, när Utskottet i anledning deraf inkommit med utlåtande, framställa det ytterligare yrkande, hvartill förhållandena då kunna föranleda.

Herr Lönegren: Att tvista om mitt och ditt, såsom det nu vid behandlingen af denna punkt kommer att ske, har aldrig varit i min smak, och har jag vid många tillfällen skattat mig lycklig deröfver, att jag vid behandlingen af här förekommande ärenden aldrig varit personligen intresserad och sålunda kunnat opartiskt om dem döma och besluta. Att det icke heller är angenämt att i sådant hänseende uppträda såsom ombud för andra, såsom jag dock nu måste göra, det känner jag tydligt. Kongl. Maj:ts förslag till ny brännvinsförsäljningslag med de förändringar deri, som Utskottet vidtagit, finner jag för min del i allmänhet vara fullt antagligt. Men mot Utskottets förändring af den 22 § nödgas jag anmäla min olika mening, då jag ej kan undgå att finna den af Utskottet föreslagna nya fördelningsgrunden högeligen orättvis mot de städer, som icke deltaga i landsting, och ej kan inse någon rimlig grund till den styfmoderliga behandling, som Utskottet mot dem vill hafva genomförd. Jag hoppas dock, att denna Kammare skall, sedan uppmärksamheten blifvit fäst på detta förhållande, finna rättvisa och billighet påfordra en förändring härutinnan.

Jag bestrider visst icke billigheten deruti, att af den vinst, som inflyter till städerna af brännvinsförsäljningen, en viss andel må tillfalla landsbygden, ehuru jag icke kan få klart för mig,

*Om vilkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.*

(Forts.)

att det i detta hänseende är samma förhållande med vinstmedlen af bolagsrörelsen som med försäljningsafgifterna, och på grund af denna min uppfattning angående billigheten af en rättvis fördelning af bränvinsmedlen mellan städerna och landsbygden har jag ej heller något att invända emot antagande af Kongl. Maj:ts förslag, ehuru en icke oväsentlig minskning i inkomster derigenom tillskyndas den stad, jag har äran representera, nemligen 15,000 kronor om året. Men jag måste nedlägga min protest mot den af Utskottet föreslagna fördelningsgrunden, då jag finner den högst orättvis och omotiverad samt ledande till betydlig, ytterligare minskning af inkomsterna för Norrköping och de städer, som höra till samma kategori. För Göteborg skulle sålunda inkomsten af bränvinsförsäljningsmedlen minskas från 126,000 kronor, enligt Kongl. Maj:ts förslag, till 52,000 kronor enligt Utskottets förslag; för Malmö från 33,000 kronor till 15,000 kronor och för Norrköping från 37,700 kronor till 15,000 kronor, en nedsättning så betydlig, att den för ett förut så tungt beskattadt samhälle, som det jag tillhör, skulle blifva högeligen känbar. Någon orsak, hvarför rikets större städer skulle blifva så hårdt behandlade, är ej uppgifven, torde ej heller kunna uppletas.

Att nu ingå i bedömandet af frågan om de kostnader, obehag och besvärligheter, som bränvinshandeln medför för städerna, torde icke vara lämpligt, då denna sak redan förut här blifvit vid flera tillfällen tillräckligt belyst. Jag ber dock få upprepa hvad jag vid ett föregående tillfälle yttrat, att vinsten af bolagsrörelsen i Norrköping icke går till stadens allmänna kassa, utan att deraf bildats en särskild fond, hvars tillgångar hufvudsakligen användts till sådana arbeten och företag, som äro till nytta och nöje för den arbetande klassen, hvars medlemmar i väsentlig mån bidragit till fondens bildande. För dessa medel har man t. ex. uppbyggt ett stort och dyrbart sjukhus, anlagt allmänna promenadplatser m. m.

Herr Talman! Särskildt med afseende på fördelningen af bränvinsmedlen inom de städer, som icke deltaga i landsting, yrkar jag afslag på Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Med Herr Lönegren instämde Herrar *Svartling*, *Thomasson* och *Schenström*.

Herr Meijer yttrade: Jag skall först med Herr Talmannens goda minne be att få göra en anmärkning med anledning af ett yttrande af en talare på hallandsbänken, att jag under mitt förra anförande gjort mig skyldig till den beskyllningen mot Riksdagens majoritet, att den gjort sig saker till sådana missgrepp, att Konungen bort gripa in. Jag har emellertid icke utkastat nå-

gon sådan beskyllning, utan jag talade under vissa förutsättningar, hvilka jag hoppas aldrig må blifva förverkligade. Lika litet uttalade jag någon önskan om att få denne talares hufvud. Någon sådan önskan har jag aldrig hyst, och skulle jag i hettan råkat taga hans hufvud, återställer jag det härmed i samma utmärkta skick, hvori det förut var.

Hvad nu sjelfva saken beträffar, synes den mig tydligen vara af rent pekuniär natur och icke beröra nykterhetens eller moralens intressen. Svårigheten att finna en för alla parterna tillfredsställande lösning torde dock icke därför blifva mindre, ty i intet fall stå intressena så skarpt mot hvarandra som här, och det är för den skull verkligen svårt att säga, hvad rättvisa och billighet kräva i afseende på fördelningen af bränvinsmedlen eller hvar man skall finna en utgångspunkt, som alla partier kunna acceptera. Jag vågar också för min del visst icke påstå, att den nuvarande fördelningen är den mest rättvisa, men äfven om man kunde bevisa att den vore orättvis, måste jag på det bestämdaste opponera mig emot en våldsamt omstörtning. Städerna, som ansett sig vara i sin goda rätt att uppbära sin nu utgående andel af bränvinsmedlen, hafva på grund deraf iklädt sig stora förbindelser, hvilka de derförutan icke sedan kunna honorera och som gälla icke blott för närvarande tid utan för lång framtid. Om nu städerna plötsligen beröfvas en del af dessa medel, skulle vådliga följder kunna uppstå, och dessa skulle kunna blifva känbara icke blott för städerna, utan för landet i dess helhet. Dertill kommer också, att man vid bedömning af denna fråga får taga hänsyn till jemväl ett annat förhållande. Frågan gäller fördelningen af vinstmedlen rikets städer och landsbygden emellan, men vi få också taga hänsyn till den fördelning af utgifterna, som eger rum. Vi veta alla att $\frac{1}{5}$ af bränvinsmedlen för närvarande går till landstingen. Landstingen använda dessa medel till landstingens behof, men när de taga slut, så uttaxeras en landstingsskatt, och den drabbar i främsta rummet städerna. Från det län, jag tillhör, betalas af Karlskrona stad hälften af landstingsskatten, och de öfriga städerna betala tillsammans mer än $\frac{1}{4}$. Således betalas mer än $\frac{3}{4}$ af denna skatt af städerna och endast $\frac{1}{4}$ af landsbygden, och det torde vara ett faktum, att allra största delen af de utgifter, landstinget beslutar, kommer landsbygden till godo och icke städerna. Jag tror att man bör taga detta i betraktande, om man vill vara rättvis och komma till ett rättvist resultat.

Jag skulle kunna vara med om Utskottets lika väl som om Kongl. Maj:ts förslag, därför att det förra i sjelfva verket icke är synnerligen ofördelaktigare för de små städerna än det senare, men då jag anser mig vara solidarisk med mina kamrater från de större städerna, kommer jag att rösta för afslag hellre än

*Om vilkoren
för försäljning af bränvin.*

(Forts.)

Om villkoren för försäljning af brännvin. för Utskottets förslag. Emellertid ber jag att för det närvarande få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

(Forts.)

Herr Nilsson i Kägglå: Hvarje gång det varit fråga om att på något sätt ordna dessa förhållanden, hvarom här är fråga, och hvarje gång brännvinslagen förevarit till behandling inom Kamrarne, hafva tusen olika skäl framdragits både för och emot. Om man tänker på denna sak från dess första början, så är det snart 30 år sedan man med ett enda pennndrag strök bort så väl tillverknings- som försäljningsrättigheterna på landsbygden, gjorde brännvinstillverkningen till en fabriksnäring och gaf städerna monopol på densamma. Var detta ett rättvist förfarande emot landtmännen? Jag klandrar visserligen icke detta förhållande, ty det var kanske nödvändigt, men hvad jag icke kan gilla, det är att en klass af människor här i Sverige skola förtjena millioner på den andras bekostnad. Det skulle nu blifva en förfärlig jemmer om en eller annan stad icke finge behålla hvad den hittills haft. Jag tror dock, att det icke är skäl att jemra sig så mycket deröfver.

Man har här talat om att stifta lag i »sedlighetens och nykterhetens intresse». Då håller jag före, att städerna kunna göra som landsbygden och säga upp några krogar, så är den saken hjälpt. Jag tror dock att frågan här uteslutande gäller att förtjena penningar.

Då denna § förefaller mig vara ganska svår att fastställa, och då hela frågan synes vara mycket sväfvande, så vill jag icke inlåta mig i någon längre diskussion, utan yrkar bifall till den af mig jemte flere af Kammarrens ledamöter afgifna reservation.

Herr Sjögrena: Hans Excellens Herr Statsministern började sitt anförande med den förklaringen, att denna § skulle afse åstadkommandet af en billigare och mera rättvis fördelning af brännvinsmedlen. För min del tror jag att så väl Kongl. Maj:t som Utskottet sett genom förstoringsglas, då de tagit dessa dryga inkomster, som städerna förmenas hafva, i betraktande. Jag tror att jag i korta drag skall för herrarne kunna redogöra, huru härmed förhåller sig, och jag får säga att för närvarande »står kyrkan midt i byn». I närvarande stund betala städerna till hushållningssällskapen $\frac{4}{20}$ af brännvinsinkomsterna; jag har gjort beräkningen i tjugonedelar, emedan den derigenom blir lättare. Ingen torde väl kunna bestrida, att icke dessa $\frac{4}{20}$ till hufvudsaklig del komma sjelfva landsbygden till godo. Jag vill icke säga att det precis kommer landets hela befolkning till godo, utan i synnerhet jordbrukarne. Jag vet ganska väl, att hushållningssällskapen en eller två gånger lemnat en liten obetydlighet till städerna, men detta hafva de gjort för skams skull. Vidare gå $\frac{4}{20}$ af inkomsterna till landsbygden, och det torde väl icke kunna bestridas, att af dessa $\frac{4}{20}$ minstone $\frac{3}{20}$ komma landet till godo och $\frac{1}{20}$ går tillbaka till

städerna. Då jag säger att $\frac{1}{20}$ går tillbaka till städerna, så är detta för mycket tilltaget, men jag har gjort detta för att få uträkningen så mycket enklare. Således utgå i närvarande stund $\frac{3}{20}$ till landstingen och $\frac{4}{20}$ till hushållningssällskapen. Dessa medel utgå i olika former och på olika sätt; det är i alla fall landstingen och hushållningssällskapen, som bestämma huru de skola användas. Om jag således tager bort $\frac{7}{20}$, återstå $\frac{13}{20}$. Om det nu verkligen vore så, att städerna hade dessa återstående $\frac{13}{20}$ i ren behållning, så vore det klart, att en stor orättvisa egde rum gent emot landtmännen. Men, mine herrar, man får här vid lag draga ifrån de kostnader, som drabba städerna, derigenom att denna bränvinsförsäljning just eger rum inom deras områden. Hvad kosta icke årligen den ökade polisstyrkan och den tilltagande fattigvården? Jag tror icke att jag säger för mycket, om jag påstår att dessa $\frac{6}{20}$, som öfverstiga den andel af bränvinsförsäljningsmedlen, hvilken efter hvad jag visat tillkommer landsbygden, icke räcka till för att bestrida dessa högre kostnader. Jag kan nu visserligen icke svara för mer än det samhälle, jag representerar, men det säger jag bestämdt, att dessa $\frac{6}{20}$ räcka icke till att betala den ökade polisvården. Då återstå $\frac{7}{20}$ för städerna, hvilket är precis detsamma som landet har. Nu säger man på landet: »vi vilja hafva till våra enskilda kommuner». Ja, så säga de också i utkanterna af städerna: »vi vilja hafva till våra särskilda kvarter». Men medlen gå in till stadskassan, der stadsfullmäktige bestämma, liksom å andra sidan till landstingen, der lanstingen bestämma. Här hafva åtskilliga herrar sagt, att det är orätt att landet och städerna icke hafva lika mycket, men jag påstår bestämdt, att de herrarne icke satt sig in i frågan och icke förstå den, ty om herrarne se på de årliga tabeller och revisionsberättelser, som inkomma från bolagen, så skola herrarne finna den klämman i de flesta, att bränvinsförsäljningen aftager år från år, och jag kan säga att i det sambälle jag representerar har sjelfva försäljningen aftagit med mer än 1,000 kannor. Det oaktadt är vinsten lika stor. Detta synes vara besynnerligt, men det beror på det sätt, hvarpå bolagets affärer skötas. Vi hafva en verkställande direktör, som är en utmärkt skicklig och påpasslig karl och som disponerar hundratusentals kronor. Han kan i följd häraf i rätt tid, när prisen äro låga, uppköpa sitt bränvin och det är genom sådana uppköp, som bränvinsvinsten ökas. Denna handelsvinst å varan går in i stadskassan, och detta gör att förhållandena balansera ungefär lika. Men icke kan väl någon med rättvisa och billighet vilja påstå att denna så tillkomna vinst skall delas lika på båda hållen. Tager man så i beräkning de stora olägenheter, det superi och skoj och oväsen och de brottmålshistorier, som äro en följd af utskänkingen och som icke kunna i penningar uppskattas, men som man skulle vilja betala ganska betydliga summor för att

*Om vilkoren
för försäljning af bränvin.*

(Forts.)

Om villkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.

(Forts.)

vara befriad från, samt vidare det förhållandet att städerna måste bygga hamnar och bekosta jernvägar och dylikt, hvaraf landsbygden drager nytta, tro herrarne då att städerna få sin andel för så billigt pris. Tro herrarne att städerna icke hafva några lån. Det står herrarne öppet att komma och se huru stora skulder städerna hafva måst göra. De räknas i millioner. En annan sak är också, ehuru jag icke vill säga att den spelar någon så stor roll, de indirekta inkomster, som tillfalla landsbygden, derigenom att den får tillfälle att till brännerierna sälja dyrare sina produkter, under det att, när brännerierna ligga i närheten af städerna, stadsinvånarne lida men deraf, emedan de då få köpa sin potatis dyrare.

Då jag tycker mig finna att denna fråga icke ännu är till fullo utredd, kan jag icke annat än instämma med dem, som yrkat afslag. Jag anhåller således om proposition i sådan syftning.

Herr Johansson i Noraskog: Då nu från skilda håll yrkats dels afslag och dels bifall till Kongl. Maj:ts förslag i den föredragna §, skall jag be att få återtaga mitt yrkande om återremiss och i stället anhålla om bifall till den reservation, som jag jemte flere af mina kamrater i denna Kammare afgifvit och hvilken finnes bifogad det nu föreliggande betänkandet. Innan jag dock bestämdt formulerar mitt yrkande, skall jag be att få fästa uppmärksamheten på ett par saker, som yttrats, särskildt från stadsrepresentanternas sida. Talaren på helsingborgsbanken ville framhålla att de medel, hvaröfver landstingen förfogade, skulle hufvudsakligen komma landsbygden men icke städerna till godo. Dermed förhåller sig dock olika inom olika provinser. Jag tror för min del, att en ganska stor del af dessa medel dels direkt och dels indirekt tillfaller städerna, åtminstone då det gäller anvisandet af sådana medel, som äro afsedda till skolor och dylika inrättningar. Jag skall nu icke heller tala om andra saker, som mer eller mindre kunna bidraga till de förmåner, hvaraf städerna njuta.

Samme talare ville äfven framhålla det förhållandet, att, om bränvinsmedlen för städerna minskades, detta skulle hafva till följd, att städernas taxering till landstingsmedlens betäckande skulle ökas. Men om landstingen hushållade med sina inkomster, så skulle väl städernas bidrag till dessa landstingsmedel blifva mindre än förut. Då man för öfrigt talar om att landsbygden vill vara med om att dela dessa inkomster, så frågar jag herrar stadsrepresentanter, om de tro att det *endast* är *städernas* befolkning, som bidrager till dessa bränvinsmedels uppkomst och om det endast är i städerna man super. Tro desse herrar att vi äro så nyktra på landet, att icke äfven vi medverka till de inkomster, hvarom här är fråga. För min del håller jag före, att det kan vara i sin ordning att äfven landsbygden får vara med om att

dela dessa bränvinsmedel. Jag skall derjemte anföra endast ett par siffror, hvilka tydligen ådagalägga, huru stora dessa inkomster äro för de städer, hvilkas representanter här yttrat sig. I Norrköping motsvarade bränvinsafgiften år 1881 1,90 kr. per bevillningskrona, i Helsingborg 1,60 och i Karlshamn 1,90 på hvarje bevillningskrona, och om uttaxeringen i dessa städer varit 3 à 4 gånger bevillningen, då är det klart att de hafva haft en förmån i beskattningshänseende, som icke någon landtkommun kan uppvisa. De inkomster, som komma landtkommunerna till godo, äro så försvinnande små, att de på de flesta ställen icke ens motsvara 1 öre på bevillningskronan.

*Om vilkoren
för försäljning af bränvin.*

(Forts.)

Det är just med afseende på svårigheten att kunna säga hvilket tillvägagående i fråga om fördelningen vore det bästa och med rättvisa och billighet mest öfverensstämmande, som icke endast detta år, utan äfven många gånger förut yrkanden hafva framkommit derom, att dessa afgifter i större eller mindre mån skola ingå till statsverket, såsom varande den samlade produkten af det hela. Då behöfver man icke tvista om hvem som skall draga fördel af dessa inkomster, utan de komma att lända till det gemensamma bästa. Det är därför som jag för min del biträdde det förslag, som redan inom skattekomitén framställdes, nemligen att $\frac{1}{10}$ af dessa afgifter hvarje år skulle till statsverket ingå, på det att man så småningom skulle kunna komma ifrån de oegentligheter, som i detta afseende förefinnas. Det var också därför som jag förlidet år, såsom ledamot af Utskottet, för min personliga del yrkade att någon del af dessa bränvinsmedel skulle ingå till statsverket, och det är också af denna orsak som jag nu tager mig friheten yrka bifall till reservationen. Jag gör detta äfvenledes för att låta Kammaren få tillfälle att yttra sig angående det ena eller det andra motivet, som ligger till grund för Kongl. Maj:ts och för Utskottets förslag. Det kan ju, om frågan nu skulle falla, dock blifva till någon nytta, då denna sak nästa år, såsom jag med all säkerhet tror och hoppas, åter skall blifva föremål för Riksdagens pröfning. Jag tillåter mig därför hemställa, att den nu föredragna § måtte erhålla följande lydelse:

§ 22.

Mom. 1. Utaf de afgifter, som enligt denna förordning inflyta för rättigheterna till minuthandel med eller utskänkning af bränvin, vare sig i stad eller å landet, skall en femtedel insättas i Statskontoret, som öfverlemnar dessa medel till Riksgäldskontoret för att användas till betalning på rikets skuld.

Mom. 2. Återstoden af förenämnda afgifter, äfvensom den nettovinst på rörelsen, som bolag i stad eller köping enligt § 18 skall afstå, skola på följande sätt fördelas:

Om villkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.

(Forts.)

för Stockholms stad:

tre fjerdedelar tillfalla staden; återstoden insättes i Statskontoret;

för annan stad eller köping:

hälften tillfaller staden eller köpingen; af återstoden insättes den ena hälften i vederbörande landtränteri, den andra hälften i Statskontoret;

för landtkommunerna:

hela beloppet insättes i vederbörande landtränteri.

Alla till Statskontoret influtna medel fördelas af Statskontoret till Stockholms stad och länen efter folkmängden.

Inom hvarje län fördelas sedermera genom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande summan af den för länet behållna och den efter folkmängden tilldelade andelen sålunda, att fyra tiondedelar tillfalla landsting och stad, som ej i landsting deltagar, tre tiondedelar hushållningssällskap och tre tiondedelar länets samtliga landtkommuner.

Emellan landsting och stad, som ej i landsting deltagar, samt landtkommunerna emellan sker fördelningen likaledes efter folkmängden.

I köping, der jemlikt § 11 mom. 2 minuthandeln med eller utskänkning af bränvin eller beggedera blifvit åt bolag öfverlåten, skola försäljningsavgifterna och vinstmedlen fördelas efter lika grunder, som här ofvan äro bestämda för stad, i hvilken bolag blifvit bildadt.

Mom. 3. I stad, der minuthandel med eller utskänkning af bränvin eller beggedera icke är till bolag öfverlåten, afstår staden ytterligare en tiondedel af der inflytande avgifter, hvilket belopp afdrages från staden eljest tillkommande andel. Detta belopp insändes till Statskontoret och fördelas i sammanhang med öfriga enligt mom. 2 dit influtna medel.

Mom. 4. Rörande användningen af de medel, som genom handeln med bränvin tillflyta städer, köpingar, landsting och hushållningssällskap, skall, der Chefen för Kongl. Finansdepartementet sådant fordrar, redogörelse till nämnda departement af vederbörande afgifvas.

Jag anhåller, Herr Talman, om proposition på detta förslag.

Innan jag lemnar ordet, ber jag att få anmärka att den femtedel, hvilken här ifrågasättes att af vederbörande insändas till Statskontoret, ungefärligen motsvarar den förhöjning i skatt, som eger rum, i fall Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag i § 18 blifver af Riksdagen antaget. Det kommer icke att beröfva städerna ett enda öre af den inkomst de för närvarande åtnjuta af dessa me-

del, utan man endast lägger *i statens hand* den *skattetillökning*, som en förhöjning i försäljningsavgiften från 25—40 öre per kanna, d. v. s. 10—15 öre per liter, skulle medföra. Det är för att förekomma att städerna skola få allt för stora inkomster af bränvinsmedlen, hvilket skulle medföra ett fortsättande af dessa ständiga strider derom, som jag tagit mig friheten framställa detta yrkande. Jag har gjort det så mycket hellre, som åtskilliga af Kammarens ledamöter i särskilda motioner framlagt längre gående yrkanden i samma syfte. Jag ber att få lägga herrarne detta på hjertat, på samma gång som jag yrkar bifall till mitt förslag, i förhoppning att det skall understödjas af denna Kammare för att förr eller senare vinna äfven Riksdagens gehör.

Om vilkoren för försäljning af bränvin.

(Forts.)

Häruti förenade sig Herrar *Ericsson* i *Ahlberga* och *Oléhn*.

Vidare anförde:

Herr *Ahlström*: Allt hittills har i vår bränvinslagstiftning den grundsats varit gällande, att avgifterna för bränvinets tillhandahållande åt förbrukarne varit afsedda för kommunala ändamål. Kongl. Maj:t har också i sin föreliggande nådiga proposition vidhållit samma uppfattning samt alltså föreslagit att staten hädanefter, liksom hittills, skulle för sig fordra skatt endast för bränvinets tillverkning och deremot låta detsammes försäljning vara föremål för kommunal beskattning. Nu hafva sju särskilda reservanter inom Bevillnings-Utskottet från denna Kammare framställt förslag om ändring i den hittills omfattade grundsatsen. För min del anser jag fullt giltiga skäl hafva blifvit för det gamla systemets bibehållande af Herr Statsministern anförda så väl i hans yttrande till statsrådsprotokollet som här i Kammaren, och jag hoppas därför ock, i motsats mot den siste talaren, att äfven Riksdagen skall vidblifva den bestämmelse, som nu gällande lag lika som Kongl. Maj:ts proposition innehålla i denna del.

Angående fördelningen af bränvinsmedlen, hvarom nu egentligen är fråga, kunna naturligtvis mycket olika meningar ifrågakomma, och att framställa en bestämd norm, som skulle gälla öfver allt och hvarmed alla kunde finna sig belättna, torde icke vara möjligt. Enligt nu gällande stadganden är fördelningen, för att nämna den i största allmänlighet, sådan, att en femtedel tillfaller landstingen, en femtedel hushållningssällskapen och tre femtedelar kommunerna. I denna fördelning är det man nu åsyftar göra ändringar, väsentligast i syfte att städernas andel skulle blifva mindre. Såsom skäl därför har anförts hufvudsakligen, att bränvinshandeln blifvit koncentrerad i städerna, så att af hvad som der säljes en del i sjelfva verket går ut till landsbygden. Obestridligt är förhållandet så, fastän icke öfver allt lika, utan i mer eller mindre mån olika i olika delar af landet. Det

*Om vilkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.*

(Forts.)

torde vara naturligt, att hvar och en i första rummet fäster sig vid förhållandet på den ort, han närmast känner, eller hemorten, och om jag då ser till, huru fallet är i den stad, för hvilken jag är en representant, så vågar jag påstå, att från Malmö säljes icke mycket bränvin, som kommer ut på landsbygden. Detta af flera anledningar. Jag anser mig böra först nämna, att någon mindre partihandel har aldrig funnits i Malmö. Hvad minuthandeln beträffar, är det naturligt, att de landtmän, som i allmänhet hafva sin handel i staden, väl äfven der göra uppköp af bränvin. Men det är just den s. k. detaljhandeln, som i Malmö på senare tiden undergått väsentlig förändring. En stor del deraf har nemligen flyttats från staden ut till kringliggande jernvägsstationer. Der aflemna nu mera landtmännen sin spanmål och öfriga produkter, och der kunna de äfven få sina behof af handelsvaror fyllda. Deraf har också blifvit en följd, att landtbefolkningen numera icke så mycket som tillförene inkommer till staden, och följaktligen förtäres ej heller af landtbefolkningen så mycket bränvin i staden, utan utskänkningen der sker hufvudsakligen till stadens egna invånare. Det torde också af statistiska redogörelser kunna inhemtas, att Malmö stads inkomst af bränvinsförsäljningen är, relativt taget, ringa, ja mycket mindre än i åtskilliga andra städer med betydligt mindre folkmängd.

En anledning, hvarför bränvinshandeln blifvit koncentrerad i städerna, torde obestriddligen vara den, att flertalet landtkommuner insett de svåra följder, som för dem skulle uppstå, om bränvinshandeln der tillätes, samt därför icke velat medgifva sådan handel inom sitt område. I städerna deremot, såsom centra för affärs- och näringslivet, der kan bränvinshandeln icke undvikas; der måste, såsom en föregående talare påpekat, äfven bränvin finnas tillgängligt för allmänheten att köpa.

Som emellertid afgifterna för bränvinshandeln uppgå till betydliga belopp, har frågan om deras fördelning en särdeles stor vikt, och då det nu är meningen att reducera städernas inkomster af bränvinsförsäljningen, torde det vara nödvändigt, så väl i städernas som i landsbygdens intresse, att gå till väga med mycken varsamhet. Man måste först och främst besinna att städerna icke få behålla dessa inkomster ograverade. I jembredd med ökningen af bränvinsinkomsten hafva nemligen äfven de kommunala utgifterna för fattig- och sjukvård, för ordningens upprätthållande m. m. stigit. Då nu denna stegring af utgifterna snarare är en följd af utskänkningen än af minuthandeln, är det naturligt, att man med mera fog kan göra anspråk på att en del af afgifterna för minuthandeln skall tillgodokomma äfven landsbygden i den mån uppköp derifrån skett i städerna. Kunde man blott utreda, i hvilken mån det i städerna försålda bränvinet går ut till landsbygden, vore väl frågan icke så svår att lösa, men en sådan utredning kan icke åstadkommas, och därför är

det, såsom en föregående talare påpekat, nära nog en smaksak, hvilken qvot som skall tillfalla den ene eller den andre.

Om vilken för försäljning af brännvin.

Vidare får man betänka att troligen flertalet af rikets städer, i förlitande på att behålla de inkomster, de hittills åtnjutit af brännvinshandeln, iklädt sig förbindelser af sammanlagdt ofantliga belopp för att bringa till stånd inrättningar, som komma äfven landsorten till godo, såsom hamnanläggningar, jernvägar m. fl. allmänna arbeten. För de upptagna länen hafva städernas inkomster af brännvinsförsäljningen på sätt och vis blifvit ställda såsom säkerhet. Det skulle allt hafva särdeles beklagliga följder med sig, om genom ett riksdagsbeslut i antydde riktning städernas ekonomi blefve allt för mycket rubbad; och man får icke föreställa sig, att städernas ruin kan vara ligkiltig för landet. Deras fall skulle ovilkorligen medföra förderf för landet i dess helhet.

En anledning ytterligare, som jag vill påstå i icke obetydlig grad bidragit till att landsbygden har så ringa inkomst af brännvinsförsäljningen, är att denna försäljning sällan eller aldrig uppskattas efter det kanntal, som verkligen afyttras. Jag känner från pröfningskomiténs i Malmöhus län sammanträden, hurusom det finnes gästgifverier, der förytttrade kanntalet brännvin uppskattats endast till det lagbestämda minimum, att vid andra, der omsättningen lär vara rätt stor, kanntalet bestämts till allenast 1,200 à 1,500 och att äfven vid de största gästgifverierna, der man vet att stor utskänkning eger rum, densamma dock icke skattas till mer än 2 à 3,000 kannor, öfver hvilket försäljningsbelopp jag icke tror att någon gästgifvaregård är taxerad, och detta torde i många fall vara alldeles för litet. Är nu må hända förhållandet detsamma med de öfriga länen som i Malmöhus län, så kan jag icke se annat, än att landtkommunerna till eu del få skylla sig sjelfva för att de af brännvinsförsäljningen hafva mindre inkomster än som vederbör.

Jag ber nu vidare att få skänka mitt odelade erkännande åt så väl regeringen som Utskottet för dess uppfattning af det gagn, som de på senare tider bildade brännvinsbolagen i sedligt hänseende utöfvat. Men beröfvar man nu städerna en stor del af de inkomster, bolagen bereda dem, är det fara värdt att intresset minskas hos många af de personer, som i dessa bolag med nit och omtanke oegennyttigt uppoffrat sin tid och sin verksamhet, så att de, då fördelarne icke i samma grad som nu komma deras eget samhälle till gagn, skola draga sig tillbaka från nämnda verksamhet.

Då bland de särskilda förslag, som i afseende å fördelningen af brännvinsmedlen blifvit framställda, jag för min del anser, att hvad så väl Utskottet som de sju reservanterna från denna Kammare föreslagit är allt för hårdhänt mot städerna, det förra förslaget i synnerhet mot de städer, som icke deltaga i landsting, men jag deremot finner det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget vara det, som mest öfverensstämmer

(Forts.)

Om vilkoren med rättvisa och billighet, tager jag mig friheten, Herr Talman, for försäljning af bränvin. att yrka bifall till detta sistnämnda.

(Forts.)

Herr Wieselgren: Jag ber att få yrka bifall till mom. 1 af den nu föredragna paragrafen, sådant detta mom. lyder i den Kongl. propositionen; vidare att få yrka återremiss å mom. 2 och bifall till mom. 3, detta senare affattadt i öfverensstämmelse med min i ämnet afgifna motion, men med följande lydelse:

De medel, hvilka genom handeln med bränvin tillflyta städer, köpingar och landsting, skola användas till bestridande af utgifter för fattigvård, sjukvård, upprätthållande af allmänna ordningen eller företrädesvis för de arbetande klasserna nyttiga ändamål; och skall, der chefen för Kongl. Finansdepartementet sådant fordrar, redogörelse för användningen af ifrågavarande medel af vederbörande till nämnda departement afgifvas.

Sådan redovisningsskyldighet åligger och hushållningssällskapen.

Jag bör väl äfven nämna, att också jag har min särskilda mening i fråga om grunderna för fördelningen af bränvinsmedlen. Men jag anser det vara olämpligt att yttra ett enda ord derom, då jag är fullt öfvertygad, att den enda möjligheten för oss att komma till ett praktiskt resultat i frågan är att enigt sluta oss omkring Kongl. Maj:ts förslag.

Af de särskilda meningar, som i detta ärende framstälts, torde väl den hafva bland Kammararens ledamöter största utsigten till framgång, som pekar på en indragning till statsverket nu genast af en del af ifrågavarande medel och i en framtid af återstoden. Jag skall be få säga orsaken till att jag icke kan vara med om denna åsigt, äfven då den framställes af kända och respektabla nykterhetsvänner. Jag anser nemligen, att man icke rättvisligen vare sig kan eller bör vidtaga någon sådan åtgärd utan under vilkor att staten på samma gång öfvertager utgifterna för kommunernas fattigvård, sjukvård och polis med dertill hörande anstalter. Ty jag anser, att dit inkomsterna af superiet gå, der böra också de företrädesvis deraf vållade utgifterna finnas. Men jag är viss, att icke många af herrarne skola anse lämpligt att öfverföra ifrågavarande bestyr från kommunerna till statsverket; det skulle i sanning vara högst opraktiskt. Förvaltningen skulle i intet afseende blifva bättre än nu, men kostnaderna skulle blifva större. Således anser jag, att dessa fattigvårds- och sjukvårdsbestyr fortfarande såsom hittills skola utgöra en kommunens angelägenhet. Men deraf följer också, enligt min mening, att inkomsterna af superiet företrädesvis böra tillfalla kommunerna.

Innehafvandet af dessa inkomster medför dock enligt min tanke *särskilda förpligtelser*. Ty dessa inkomster tala högt om en samhällets skuld, som måste betalas. Herrar reservanter må dock icke tro, att jag delar deras mening om lämpligheten af att med ifrågavarande medel betala »rikets gäld»; nej, det är visser-

ligen en statens skuld, som jag anser böra med dessa penningar gäldas, men icke en statens skuld till utländska bankirer, utan en statens skuld till *suparnes hustrur och barn*. Jag anser dem i detta fall vara statens fordringsegare. Eller skulle det vara rättvist, att det allmänna toge alla fördelarne af bränvinsförsäljningen och lemnade åt drinkarnes olyckliga hustrur och barn alla olägenheterna? Penningarne på den ena sidan, armod, sjukdomar och olyckor på den andra. Nej, icke så! Gör suparen i *frihetens* namn anspråk på att staten skall gifva honom den förderfliga vara, som han åtrår, så bör också staten i *menniskokärlekens* namn taga vara på ifrågavarande medel och använda dem till hans och hans närmastes bästa. Är det nemligen icke en ganska känd sak, ja, så känd att jag derom knappast bör tala, att superiet i sina följder leder till fattigdom, sjukdom, förbrytelser, försummad barn-uppfostran och dylikt mer? Derom torde vi ej behöfva tvista; men just därför att jag anser saken *oomtvistlig*, har jag framställt den motion, om hvilken jag nyss tagit mig friheten erinra.

Samhället har mycket att göra för att i någon mån afläsa den skuld, hvori det står till dessa beklagansvärda familjer, hvilka blifva lidande på bränvinsmissbruket i vårt land. Här finnes ett behof, som särskildt de senare åren allt mer och mer gjort sig gällande och trängt ned genom de lägsta lagren i samhället, just dessa lager, der de flesta offren för dryckenskåpen djväljas; i vårt land finnes nemligen icke en enda anstalt, som gjort till sin uppgift att hjälpa och rädda de olycklige, hvilka få betala de statsinkomster, om hvilka vi — rikets herrar, höll jag på att säga — år efter år tvista. Hvad göra vi väl för dem? Jo, vi rycka på axlarna åt dem, men att taga hand om dem, att inrätta sjukvårdsanstalter, hvarigenom dessa olyckliga skulle kunna räddas till kropp och själ och återföras till en gagnande samhällsverksamhet — *det* finner man icke på. För min del tror jag att samhället har ganska stor skuld att i detta stycke gälda.

En annan sak: det växer upp i våra städer, under inflytande af försupna fäder, en skara vanvårdade barn. Vi hafva nyss läst, huruledes här i rikets hufvudstad man upptäckt ett tjufband på öfver sextio pojkar. Jag har icke personlig bekantskap med dessa pojkar, men jag är öfvertygad derom, att de till största antalet äro söner till försupna fäder. Hafva vi ingen skuld att i detta afseende erkänna och betala?

Ännu en fråga! En ärad kamrat på bohuslänsbanken väckte denna riksdag motion om att staten skulle öfvertaga underhållskostnaden för de obemedlade sinnessjuka; och han motiverade detta förslag med att påvisa, hurusom det finnes små och fattiga kommuner, derifrån icke mindre än tio sinnessjuka måste skickas till hospitalet. Det torde också vara en känd sak, i hvilket förhållande sinnessjukdommarne och superiet stå till hvar-

Om vilkoren för försäljning af bränvin.

(Forts.)

Om vilkoren för försäljning af brännvin. andra. Finnes icke äfven här en skuld att betala? Jo, för visso — äfven om man vänder döförat till äfven här vid lag.

(Forts.)

Vårt land har under rätt lång tid och i synnerhet under de senare åren — då i alla länder intresset för nykterhets-saken mer och mer gifvit sig till känna, eftersträfvande att inom lagstiftningen åstadkomma ett ökadt afseende å sedlighetens kraf — varit för sina författningar i detta ämne från och med 1855 särdeles beaktadt af utländingen. Man har från flera håll gifvit den svenska lagstiftningen i detta ärende de högsta vitsord; och i den sammanfattning af olika länders brännvinsförfattningar, som den schweiziska republiken förra året föranstaltat, har redogörelsen för vårt lands stälts främst. Men, mine herrar, den svenska brännvinslagstiftningen har dock en svag punkt, och af den ha också åtskilliga af dess fiender vetat att ganska skickligt begagna sig. Man har i utlandet, så väl i Europa som i Amerika, ingifvit åtskilliga den tanken, att vi svenskar äro besjälade af varmt intresse för nykterhet och brännvinslagstiftning, icke af sedlighetsnit, utan af ett, om jag så får säga, ganska osedligt motiv, nemligen af nit för brännvinsskattevinsten. Det har därför varit med desto större smärta jag under diskussionen i Kammaren hört en och annan såsom sin öfvertygelse uttala, att så verkliga vore fallet. För min del vågar jag påstå att, om det än skulle vara så, att en eller annan inom Riksdagen skulle hysa den åsigten, så delas den dock icke af det öfvervägande flertalet af svenska folkets representanter; och jag vågar vädja till de af den svenska landsbygdens härvarande ombud, som uttalat den, huru vida icke största delen af den befolkning, som de representera, under lång tid visat ett lika upplyst som energiskt nit för nykterheten, bevisadt ej blott derigenom, att de för några år sedan, på svenska nykterhetsälskapets upprop, i mer än 2,300 utlåtanden från sina kommunala och kyrkliga förtroendemän uttalade sitt ogillande af de då föreliggande lagförslagen, som gingo i en mot nykterhets-sakens främjande motsatt rigtning, utan ock genom ett år efter år fullföljdt sträfvande att från landsbygden undantränga brännvinshandeln. Må man således icke anklaga svenska folket för bevekelsegrunder, sådana som de nyss antyddas — det har icke deraf gjort sig förtjent. Jag skulle också tro det vara Riksdagens Andra Kammare mest värdigt att vid denna frågas afgörande så mycket som möjligt tränga tillbaka den der ekonomiska tvistepunkten och förena sig i ett ädelt och upphöjdt sträfvande efter det för oss alla viktiga målet: nedsläendet af vårt folks gamla arffjende, som slagit oss och ännu alltid slår oss så många, så fruktansvärda sår.

Herr Talman! Jag anhåller om proposition å bifall till det yrkande, jag gjorde i början af mitt anförande.

I detta anförande instämde Herrar *Vilh. Carlson, Toll,*

Ol. Melin, Fredenberg, Trybom, Wennérus, Thestrup, Wagenius, Roth, Sandwall, Arhusiander, Thundal och Blomberg.

*Om vilkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.*

(Forts.)

Herr Boström anförde: Ehuru icke så kraftigt, hafva dock i dag höjts några röster, som förklarar att landsbygden icke har någon rätt att få del i de vinstmedel, som tillfalla städerna. Tillåten mig, mine herrar, innan jag ingår i bemötande af hvad mot Utskottets förslag blifvit anfördt, lemna några uppgifter, hvaraf framgå rätt egendomliga förhållanden. Jag har här i min hand en förteckning på alla städers invånareantal och deras inkomst af bränvinsförsäljningen. Jag finner då, att t. ex. Borg-holm med 910 invånare uppbär bränvinsmedel till ett belopp af 18 kronor 18 öre per hufvud, hvilket lemna en staden behållen inkomst af 10 kronor 90 öre person. Kungsbacka med 670 invånare har 31 kronor 62 öre per hufvud och då blir behållningen 18 kronor 94 öre. Kongelf med 1,000 invånare har respektive 19 kronor 20 öre och 11 kronor 50 öre. Köping med 3,150 invånare har 12 kronor 29 öre med behållen inkomst af 7 kronor 37 öre. Hedemora med 1,340 invånare har 16 kronor 63 öre, hvilket gör netto 9 kronor 97 öre, och Säter har 12 kronor 98 öre, då behållningen blir 7 kronor 78 öre, allt per hufvud. Med dessa siffror för ögonen, hemställer jag till herrarne, om icke vi kunde vara ense om den mening, att en stor del af bränvinsmedlen komma från landet och att följaktligen en jemkning och om-reglering af dessa medels fördelning bör ega rum.

När jag derefter ber att få tala om de olika förslag, som blifvit framställda, skall jag först taga upp det af Herr Johan Johansson framlagda förslag. Det uppställer den princip, att staten bör taga del i försäljningsafgifterna. Här hafva väl alla genomläst det af den nuvarande statsministern i förevarande fråga under år 1883 till statsrådsprotokollet afgifna yttrande. Han visar deri, att staten har tillfälle att genom tillverkningskatten taga så stor andel af bränvinshandelsvinsten, som den kan finna lämpligt, och att på detta vis taga en del af försäljningsmedlen, emedan priset på bränvin icke kan höjas till mer än en viss grad. För min del tycker jag att hvad den nuvarande statsministern då yttrade är så fullkomligt riktigt, att jag icke kan förstå, huru någon kan hysa en annan åsigt. Herr Johan Johansson yttrade vidare, att om man toge bort den af honom ifrågasatta delen, skulle detta icke innebära någon minskning i de belopp, som tillkomme städerna, utan den skulle motsvaras af den förhöjning i bränvinsmedlen, som borttagandet af den mindre partihandeln skulle orsaka. Först och främst tror jag att denna höjning i afgifterna kommer att motsvaras af en minskning i vinstmedlen och jag ber dertill att få fästa uppmärksamheten på den felaktiga beräkning, Herr Johan Johansson gjort, då han antagit hela den kvantitet bränvin, som tillverkats och införts,

*Om vilkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.*

(Forts.)

som tillgång för konsumtionen och på den grund byggt sina beräkningar. Nu behöfver jag naturligtvis icke erinra om, att en betydlig qvantitet åtgår för andra ändamål, för ättiksberedning och flera industriella ändamål eller dylikt. Jag vill minnas från tullkomitén, der uppgifter inhemtades från industriidkare, att hvarje snickeriarbetare för sitt yrke beräknades konsumera i medeltal 27 kannor bränvin om året; det motsvarar naturligtvis halfva antalet kannor i sprit till följd af det olika gradtalet. Deraf kan man emellertid bedöma, hvilken mängd bränvin går åt för andra ändamål än förtäring.

Statsministern talade i sitt anförande om den orättvisa, som visats emot städerna Göteborg, Norrköping och Malmö, och framhöll att den vore så stor, att Utskottets förslag endast därför ej borde antagas. Det kan ju vara sant, men ser man på att Stockholm hittills uppburit allt och nu mister $\frac{1}{5}$, men att de andra städerna allenast uppburit $\frac{6}{10}$ eventuelt $\frac{8}{10}$, men deraf allenast mista $\frac{1}{10}$, så finner man att i sjelfva verket öfriga städer icke förlora proportionsvis så mycket som Stockholm. Se vi vidare efter, så få de dock uppbara, dessa städer, Göteborg, Norrköping och Malmö, i behållning per hufvud, Norrköping 2 kronor 95 öre, Malmö 2 kronor 14 öre och Göteborg 2 kronor 61 öre, allt äfven enligt Utskottets förslag. Och det finnes en hel del städer, som uppbara mycket mindre; så t. ex. har Landskrona endast 1 krona 50 öre och Ystad allenast 1 krona 70 öre per hufvud, så att jag kan för min del icke finna någon egentlig orättvisa vara för handen, derigenom att dessa 3 städer ställas lika med alla andra städer. Men å andra sidan vill jag icke undanhålla herrarne, att man äfven inom Utskottet fäst uppmärksamheten på huru olika dessa städer drabbades af nedsättningen, och för min del önskade jag en sådan ändring, att öfvergången blifver så litet våldsamt som möjligt. Jag tror också att, om man haft bättre tid på sig, skulle man väl möjligen sökt finna på någon utväg att komma till ett annat resultat. Förhållandet var det, att Utskottet erhöll den Kongl. propositionen för sent och vi nödgades att, innan vi erhållit alla erforderliga specifika kalkyler från bränvinskontrollbyrån, afgifva detta betänkande endast på grund af lemnade summariska uppgifter om huru förhållandet skulle gestalta sig. Men jag upprepar, att för min del hade jag önskat att öfvergången för vissa städer hade gjorts mindre känbar, men på samma gång påstår jag att förslaget icke innebär någon orättvisa.

Hans Excellens Herr Statsministern yttrade, att han ansåge att hushållningssällskapen vore för mycket tillgodosedda nu och äfven enligt Utskottets förslag, äfvensom att de skulle kunna vara nöjda med hvad de skulle få enligt Kongl. Maj:ts förslag; att deremot landstingen verkligen borde få handskas med de medel, som afsåges för länen. Ingen kan bestrida rigtigheten af

denna åsigt; men å andra sidan kan ju icke heller förnekas, att hushållningssällskapen hafva utträttat mycket godt. De hafva åstadkommit att medel beviljats till många företag, hvilka visserligen icke skulle hafva kommit till stånd genom landstingens försorg. Jag skulle därför icke vilja att man förföre allt för våldsamt, utan skulle önska att man stälde dem på så kallad afveckling. Om vi sammanställa siffrorna för att se huru de taga sig ut enligt Kongl. Maj:ts och enligt Utskottets förslag, så finner man att, medan hushållningssällskapens andel af bränvinsmedlen nu utgör omkring 797,000 kronor, enligt det senare förslaget skulle tillkomma hushållningssällskapen 707,000 kronor, men enligt Kongl. Maj:ts förslag endast 645,000 kronor. Således skulle genom utskottsförslaget uppstå en minskning i deras inkomst af 90,000 kronor. Dertill kommer att medlen skulle på ett bättre sätt fördelas. Mig synes således, att Utskottets förslag, i hvad detsamma angår hushållningssällskapens andel, låter väl försvara sig. Sedan komma vi till en annan punkt. Kardinalskilnaden mellan regeringens och Utskottets förslag är den, att, under det att regeringen vill öfverlemna allt hvad städerna skola lemna ifrån sig till landstingen, så vill Utskottet att densamma bör delvis öfverlemnas direkt till kommunerna. För min del har jag utan tvekan stält mig på samma sida som de, hvilka anse att det icke vore lämpligt att i så hög grad som Kongl. Maj:t föreslagit öka landstingens inkomster, utan att mera skäl förefunnas att tillgodose landtkommunernas behof och äfven i någon mån hushållningssällskapens, och det var med tillfredsställelse som jag tyckte mig höra, att Herr Statsministerns uppfattning icke mycket skilde sig derifrån. Jag kunde åtminstone icke uppfatta hans yttrande annorlunda, än att den åsigten kunde mycket godt försvaras, hvilket ock synes framgå af ett yttrande i statsrådsprotokollet. Herrarne veta att kommunerna numera hafva så godt som endast en skatteälla, nämligen efter bevillningen. De nedtryckas på många ställen hårdt, och detta tryck har blifvit allt tyngre och tyngre på senare tider, sedan en del af de personliga afgifterna borttagits. Det belopp, som man nu ifrågasatt att gifva kommunerna, motsvarar ungefärligen 15 öre per hufvud. Jag vill erinra herrarne derom, att detta belopp icke är så obetydligt, som man tror; ty 15 öre på hvarje person torde väl uppväga de afgifter, som endast drabbade dem, som fyllt 18 år och ej blifvit befriade från utgörande af personella utskylder. Det är vidare en annan sak, som man icke torde kunna förneka, eller den omständigheten att ju mindre ett samfund är, desto försigtigare är detsamma i fråga om medelsförvaltning, ty i ett litet samhälle kännes hvarje utgift tyngre för individen. Då således af denna anledning en mindre kommun alltid är mera sparsam än en större, så kan man också hafva full förvissning om att de medel, som komma dessa mindre kommuner till godo,

*Om vilkoren
för försäljning
af bränvin.*

(Forts.)

Om vilkoren för försäljning af brännvin. icke komma att användas för andra ändamål än sådana, som äro ytterst nödvändiga och behöfliga.

(Forts.)

Det är på dessa grunder, Herr Talman, som jag ber att få yrka bifall till Utskottets förslag. Och då här blifvit framställda yrkanden på rent afslag, vill jag fästa uppmärksamheten på olämpligheten af dessa yrkanden; ty om man icke kan få allt, så erhåller man ju alltid åtminstone något. Hvad åter beträffar yrkandet om återremiss, kan jag icke annat än motsätta mig denna åtgärd, när man genom en återremiss kunde riskera att ärendets afgörande icke medhinnes. Om åter, efter hvad jag har anledning att antaga, denna Kammare och Medkammaren icke komma att fatta öfverensstämmande beslut, kan man söka åstadkomma en sammanjemkning för att saken må komma till ett lyckligt slut redan vid denna riksdag,

Angående Herr Wieselgrens yttrande i fråga om införande af stadgande derom, att brännvinsmedlen uteslutande skulle användas till för det egentliga så kallade folket afsedda ändamål, såsom t. ex. till fattigvård, sjukvård eller andra företrädesvis för de arbetande klasserna nyttiga ändamål, så vågar jag påstå, att det i hela Sverige icke finnes någon kommun, som icke använder större belopp än det, som uppbäres af brännvinsmedlen, till just dylika ändamål. Hela stadgandet skulle därför endast föranleda till en ofta onödig bokföringsåtgärd.

På de skäl, jag nu anfört, yrkar jag bifall till Utskottets förslag i 1:sta momentet, återremiss å förslaget i 2:dra momentet samt bifall till förslaget i 3:dje momentet.

Herr Svensson i Lösen: Då jag kommer att yrka bifall till Utskottets förslag, ber jag att i korthet få angifva de skäl, som för mig varit bestämmande. Det är alldeles klart, att då man går att fördela dessa brännvinsmedel, högst olika meningar skola söka göra sig gällande; och jag ställer mig då på den ståndpunkt som Utskottet intagit. Kongl. Maj:t har föreslagit, att städerna nu skola lemna ifrån sig $\frac{1}{10}$ mer än förut, och det samma har äfven Utskottet hemställt, ehuru Utskottet ansett att denna $\frac{1}{10}$ bör fördelas något annorlunda, än Kongl. Maj:t föreslagit. Som herrarne veta, innebär nemligen Kongl. Maj:ts förslag, att landstingens andel i dessa medel skulle högst väsentligt ökas, men hushållningssällskapen deremot få mindre än förut. För min del har jag en annan uppfattning. Jag anser, att det skulle vara fördelaktigt, om förhöjningen i stället komme landskommunerna till godo. Dessa landskommuner hafva enormt dryga utskylder; öfver hufvud taget åtminstone. Landstingen deremot hafva numera inga särdeles stora utgifter utöfver hvad de redan hafva i inkomster, och jag anser det icke vara klokt att åt dessa korporationer öfverlemna så stora tillgångar, som Kongl. Maj:t föreslagit; ty om de få för mycket tillgångar att röra sig med,

går det lätt att slumpa bort dem. Landtkommunerna deremot hafva stora utskylder och de hafva på sista åren ökats med 100, ja, på sina ställen med 200 procent. Jag har i det afseendet samlat några uppgifter, som jag dock icke nu skall trötta Kammaren med att uppläsa. Endast det vill jag såsom exempel anföra, att bland de 8 kommuner, hvaraf min valkrets består, finnas der två, som i regel hafva 1 krona à 1 krona 10 öre per fyrk i kommunalskatt, oberäknadt hvad som utgår till presterskapet. Detta gör på hvarje bevillningskrona af fastighet cirka 20 kronor och af inkomst för kapital och arbete 10 à 11 kronor. Dertill kommer att genom de beslut, vi v. d. förra riksdagen fattade, men som först i år komma att visa sina verkningar — nemligen om inskränkning i rättigheten att uttaxera personliga afgälder och höjande af existensminimum — så komma kommunernas inkomster att i ganska väsentlig mån minskas, åtminstone på vissa håll. Om kommunerna därför nu finge den förhöjning i inkomster, som Utskottet föreslagit, så blefve detta icke mer än som motsvarar den förlust, de tillskyndades genom de två af mig omnämnda besluten vid förra riksdagen, hvilka beslut äfven jag biträdde. Det är, som jag förut sagt, naturligt att olika åsichter skola göra sig gällande i fråga om fördelningen af dessa medel, men då man här får höra talare förklara, att sådan fördelningen för närvarande är, kan kyrkan sägas stå midt i byn, så kan jag icke annat säga, än att man måste se saken med något konstiga ögon, då man kan hafva en sådan uppfattning. Jag har tvärt om den uppfattning, att den nuvarande fördelningen af bränvinsmedlen är den största orättvisa, som existerar i vårt land. Men jag ville, att man vid genomförandet af en förändring skall gå moderat till väga, och begär nu endast $\frac{1}{10}$, såsom Kongl. Maj:t föreslagit; ty jag vet att städerna, många af dem åtminstone, iklädt sig stora förbindelser för företag, af hvilka en del, det måste man erkänna, äfven kommit landsbygden till godo, såsom jernvägsanläggningar och sådant. Men då jag gör detta, ber jag att på samma gång få uttala ett beklagande deröfver, att den Kongl. propositionen kom oss till handa så sent, som den kom. Vi skriva i dag den 15 Maj, och här har redan yrkats återremiss i en vigtig punkt; det finnes sålunda föga utsigt att få frågan löst vid denna riksdag.

Här har af en min länskamrat blifvit fäldt ett yttrande, som jag icke kan låta stå obesvaradt. Han påstod nemligen, att städerna i Blekinge skulle betala $\frac{3}{4}$ af hela landstingsskatten. Det är skada, att jag icke har exakta uppgifter till hands, men så mycket vågar jag påstå, att nog är det för mycket tilltaget att säga att de betala $\frac{3}{4}$, fastän jag vet att städerna i Blekinge hafva drygare landstingsskatt, än några andra städer i riket.

Nu hafva sju af denna Kammares ledamöter förenat sig om en reservation, som går ut på att en del af dessa medel skola

*Om vilkoren
för försäljning af bränvin.*

(Forts.)

*Om vilkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.*

(Forts.)

indragas till statsverket för att användas till afbetalning å rikets gäld. Ja, om Kammaren nu fattar ett sådant beslut, så vore det precis detsamma som att afslå hela lagen, ty ett dylikt beslut kommer aldrig att godkännas af Medkammaren, och hvarje sammanjemkning blir då omöjlig; utan allt förblir vid hvad det hittills varit. Den, som därför vill att lagen skall komma till stånd, han bör rösta för Utskottets förslag, men den, som vill att lagen skall falla, han bör rösta för reservationen. Jag anser detta nästan vara litet origtigt, ty vi komma då att stå i samma stöp som förut och det är ledsamt, då vi från regeringen fått ett förslag, som öfverför den stora och orättvisa inkomsten från städerna till landet. Jag tycker därför att det skulle vara oklokt af Andra Kammaren att afslå detta. Det är min enskilda uppfattning.

Det var äfven en annan sak, som jag ville bemöta, också den framställd af Herr Sjöcrona. Han talade om att landstingen och hushållningssällskapen få sina andelar, och öfver dem vore det landtbefolkningen som bestämde. Nej, det är det icke. Jag tror att, landstingen deltaga så väl städernas som landsbygdens invånare, och hvad hushållningssällskapen beträffar, är åtminstone i det län, jag tillhör, landshöfdingen der ordförande, hvarjemte ledamöterna i förvaltningsutskottet utgöras af representanter från så väl städerna som landsbygden, och vid de sammanträden jag varit med om har det till öfvervägande delen varit stadsbor, som beslutat, så att icke kan man säga att det är landtbefolkningen, som bestämmer der vid lag. Och i afseende på nyttan af dessa utgifter kan man väl icke heller påstå, att det är landtbefolkningen ensam, som har denna nytta. En af de viktigaste kostnader, som landstingen hafva att utgöra, är utgiften för sjukvården, och derutaf hafva väl städerna lika väl som landet nytta, så att man borde icke se saken så ensidigt.

Det har också talats om att det är tre städer, som skulle lida mer än andra af detta förslag. Jag har ögnat igenom statistiken för år 1882 och finner då, att i Göteborg utgifterna för fattigvården varit 449,000 kronor och för sjukvården 214,000 kronor, summa 663,000 kronor. Inkomsten af bränvinshandeln har varit 434,000 kronor, och skilnaden eller bristen, som bränvinet icke betäckt, var således 229,000 kronor. Nu var stadens bevilling under samma år 275,000 kronor, hvadan stadens utskylder för fattigvård och sjukvård uppgingo till endast 83 öre på bevillningskrona, det är, taget efter landsbygdens förhållanden, 8 öre per fyrk. Jag frågar, hvilken landtkommun i Sveriges rike har så liten afgift för dessa förhållanden.

Jag yrkar, som sagdt, bifall till Utskottets förslag, sådant det föreligger.

Herr Wretlind: Herr Nilsson i Kägglå ytrade, att det i denna fråga egentligen gälde att förtjena pengar, men då jag

begärt ordet, har det icke skett för att tala för pengar vare sig i min egen kassa eller i den kommuns jag representerar, utan frågan gäller för mig att komma till ett resultat.

Jag erkänner genast den rigtiga princip, som ligger deri, att landborna må få del af den inkomst, som städerna hafva af bränvinsförsäljningen, ty visst är att, ehuru städerna hafva den största vådan och det största eländet af de rusdrycker, som försäljas i städerna, landsbygden också deraf har sin del; och ehuru jag i förgår erkände, att förtärandet af rusdryckerna minskats betydligt på landsbygden, erkänner jag icke att deras begagnande derstädes derföre är slut. Jag har varit i tillfälle att se på landsbygden omkring Sköfde, huru som personer, hvilka i hvardagslag icke begagnat rusdrycker, utan i sina hem varit nyktra och ordentliga, icke kunnat resa in till staden på en torgdag utan att taga sig ett grundligt rus, och jag skall nästan kunna vara färdig att säga, att hälften af de bönder, som resa från en sådan torgdag, äro mer eller mindre rusiga. Om då en eller annan åker i hjel sig, såsom man ibland ser af tidningarne att det skett, blir hans familj en ganska tung börda för kommunen att bära. Emedan landsbygden sålunda tager del i detta elände, må den också hafva del i det, som i någon mån kan afhjelpa skadan. Jag anser alla dessa penningar, som komma från bränvinshandteringen i landet, såsom syndapenningar på dubbelt sätt, icke blott derigenom att de förvärfvas genom usla begär, utan äfven derigenom att de i andra hand leda till mycket ondt, och den strid, som här pågår, torde också hänvisa på deras onda ursprung. De äro dock blott såpbubblor, som, när man rörer vid dem, visa sig vara ingenting.

Hvad angår Utskottets förslag, som här föreligger, skulle jag icke hafva något emot detsamma, om det vore sant, som Herr Boström nyss sade, att de städer, som icke taga del i landsting, blefve likställda med andra städer. Men så är icke förhållandet, utan de städer, som icke deltaga i landsting, äro olikställda med de andra, och derigenom uppkommer det förhållande, att Göteborg, Malmö och Norrköping i sjelfva verket blifva skattskyldiga under hufvudstaden. Om också detta i sak gör detsamma, är det dock principvidrigt, och det finnes intet rimligt skäl derför. Den rättvisaste fördelningen af bränvinsmedlen skulle vara den, att hvarje stad eller kommun finge så stor andel, som motsvarar den förlust och skada staden eller kommunen lider af bränvinsförsäljningen, men det är alldeles omöjligt att uppgöra en sådan tablå, och derför äro också alla de förslag, som här framstälts, mer eller mindre godtyckliga. Hvad angår kostnaderna för Göteborg i detta hänseende, så har den siste talaren derom något yttrat sig, men jag hörde icke siffrorna och vet således icke om de voro rigtiga. Men jag har här i min hand Tidskrift för landsting och Sveriges kommuner och jag skall derur lemna några

*Om villkoren
för försäljning af bränvin.*

(Forts.)

Om villkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.

(Forts.)

uppgifter för Göteborg för år 1883. Stadens utgifter voro 3 $\frac{1}{2}$ millioner kronor, hvaraf 748,000 kronor för skuld och räntor på skuld. Således åtgå dock 2 $\frac{3}{4}$ millioner kronor till löpande utgifter. Af dessa millioner gå i rundt tal 416,000 till fattigvården, 200,000 till polisväsendet, 200,000 till lagskipningen och administrationen. Man har vid undersökningar angående förhållandena i några af Englands städer kommit till det resultat, att åtminstone hälften af fattigdomen i dem orsakats genom rusdrycker. Vi kunna också med skäl säga, att mera än hälften af alla brottmål i städerna orsakats af rusdrycker. Jag tror därför, att den inkomst, städerna hafva af rusdrycker, icke räcker till utgifterna för fattigvård och polis, mycket mindre att något deraf blir öfver. År 1882 åtnjöt i städerna hvar 24:de person fattigvård mot hvar 16:de på landet. Förhållandena voro ungefär desamma för tio år sedan, eller hvar 25:te i städerna mot var 17:de på landet. Således är fattigvårdstungan betydligt större i städerna än på landet. Tala vi åter om brottmålen, så finna vi att af 20,000 fyllerimål komma 19,000 i städerna mot 1,000 på landet. Under år 1883 anhängiggjordes vid våra underdomstolar 33,000 mål, eller ungefär samma antal som för 10 år sedan. Men med de hos polismyndigheterna anhängiggjorda målen var förhållandet annorlunda, i det att 1873 anhängiggjordes blott 13,650 mål mot 22,979 under år 1883. Enligt Fångvårdsstyrelsens uppgifter bero ungefär $\frac{1}{3}$ af de gröfre brotten och $\frac{9}{10}$ af de mindre brotten på dryckeuskap. Till gröfre brott räknas då mördare, dråpare och fredsbytare.

Huru pass stor ekonomisk vinst samhället har af rusdryckerna upplyses temligen väl af en historia om en familj i Nordamerikas Förenta stater, som jag fann i en medicinsk tidskrift och sedan låtit meddela i åtskilliga tidningar och nykterhetsskrifter, men som för åtskilliga Kammarens ledamöter icke torde vara bekant. En person hade i amerikanska fängelsehandlingar påträffat ofta upprepadt samma familjenamn. Detta gaf honom anledning att göra efterforskningar angående denna familj, och hvad han fann var följande. En amerikansk qvinna Ada Juke, född 1740 och död i början på 1800-talet, som sjelf var landstrykerska och superska, hade år 1874 i Amerika 709 ättlingar, hvaraf 106 oäkta födde, 181 prostituerade, 142 tiggare, 64 fattighjon och 76 förbrytare, deraf 7 mördare. Alla voro drinkare. Ättlingarne hade varit i fängelse 116 år, fått fattighjelp 734 år. I femte led voro alla förbrytare eller prostituerade. De hade kostat kommun och stat under 75 år 5 millioner mark. Jag anser denna historia ganska belysande för den påstådda vinsten af rusdryckerna. Bäst skulle det vara, om vi blefve af med både rusdrycker och inkomst deraf, men eljest, att minskning skedde så mycket som möjligt. Men då dessa sorgliga inkomster förledt myndigheterna i våra större städer att draga på sig oerhörda

*Om vilkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.*

(Forts.)

det att vi icke måtte behöfva uppehålla oss vid riksdagen längre än som är alldeles nödigt.

Då det föreliggande förslaget till ny försäljningslag i onsdags började behandlas i Kammaren, kunde man nog tro, att det var hufvudsakligen städernas inkomster af bränvinsförsäljningsmedlen, som råkat komma i knipan. Man anropade då både lefvande och döda ting till skydd mot de angrepp, Utskottet och reservanterna gjort på städernas inkomster af dessa medel. Man stod nästan färdig att knäböja för bildstoder och man anropade Konungen om skydd mot landtmannapartiet, som man fruktade skall göra ett ingrepp i dessa inkomster, ja, man gick till och med så långt att man uttalade den förhoppningen att Konungen måtte intaga samma belägenhet till representationen, som den, i hvilken han stått hos vårt brödrafolk i Norge, hvaraf framkallats strider, som, sorgliga i åminnelse, nu lyckligen äro undanröjda, eller ock att gå till väga på samma sätt, som en annan Konung inom ett af våra grannländer, hvilken länge stått och fortfarande står i ett sådant förhållande till sitt folk, att det vållat en särdeles olycklig ställning inom hela landet. När städernas representanter vilja drifva det så långt för en fråga sådan som denna, ja, då tror jag att det är tid för både konung och folk att tänka på att handla allvarsamt för att åstadkomma rättvisa. Denna fråga är i detta afseende af den viktiga beskaffenhet, att den icke kan falla. Både regeringen och representationen äro skyldiga att med kraft gripa in för att åstadkomma denna rättvisa, och jag är för min del öfvertygad om att rätt och sanning i detta afseende skola segra till slut. Det är därför jag ställt mig på den ståndpunkt jag länge intagit i denna fråga och hoppas för min del att skyddet för städernas intressen icke skall sträcka sig längre, än rättvisa och billighet fordra.

Jag skall icke mycket sysselsätta mig med Utskottets förslag, ej heller särdeles mycket med reservanternas, hvilket har blifvit försvaradt af Utskottets ledamöter, särskildt af en utaf reservanterna. Jag skall för min del anhålla att få förena mig i det yrkande, som utaf en af reservanterna, Herr J. Johansson i Nora-skog, blifvit framställt, emedan jag anser att, om Kammaren fattar ett sådant beslut, Kammaren icke kan beskyllas för att gå brådstörtadt till väga emot städerna i denna fråga, och då detta förslag går i samma rigtning som min motion, ehuru reservanterna icke velat gå så långt som jag föreslagit, kan jag desto hellre instämma med dessa. Jag tror, att det i denna reservation framställda förslaget är af den beskaffenhet, att, om det blir denna Kammares beslut, och Första Kammaren antager Kongl. Maj:ts eller Utskottets förslag, frågan icke därför behöfver falla vid denna Riksdag, ty det finnes då två vägar för Utskottet att gå: antingen att föreslå gemensam votering, eller också att inkomma med förslag till sammanjemkning mellan Kamrarnes beslut. Kammaren

bör således icke låta skrämman sig med att frågan icke kan lösas denna gång, om Kammaren antager det förslag, som af Herr J. Johansson i Noraskog blifvit framställt, ty med god vilja å ömse sidor kan detta ega rum.

Om villkoren för försäljning af brännvin.

(Forts.)

Jag skall nu be att något få taga i skärskådande ena motionärens i denna fråga, Herr Hedins motivering för sitt förslag, helst då den sammanfaller med åtskilliga yttranden, som blifvit fälda här i Kammaren emot den föreslagna nya fördelningen af brännvinsmedlen.

Den ärade motionären påstår, att både brännvinskomitén, skatteregleringskomitén och Kongl. Maj:t samt förlidet års Bevillnings-Utskott bortglömt och förvexlat sjelfva syftet med Riksdagens skrivelse 1877, hvori Riksdagen begärde utredning och förslag till en brännvinslagstiftning, som kunde mera befrämja nykterheten, än den då gällande lagen.

Jag tror ej att några sådana felaktigheter blifvit begångna, som motionären uppgifvit, och det är nog tydligt, att man omöjligt kan förbigå att tala om fördelning af dessa inkomster, när man vill lagstifta för nykterheten, och den frågan måste ställas i sammanhang med syftet i 1877 års skrivelse, och detta därför, att dessa vinstmedel, som nu hufvudsakligen tillfalla städerna, inverka icke så obetydligt äfven i sedligt afseende. Jag hemtar stöd för denna min uppfattning deruti, att, då man numera på landsbygden nästan öfver allt dragit in krogarne, så har fylleriet äfven aftagit, och man klagat nu icke mera öfver någon onykterhet, utom då sådant vållas från krogarna derstädes, såsom fallet är i städerna, och jag är öfvertygad om att, i fall städerna ville gå samma väg för befrämjande af nykterheten som landsbygden, skulle dessa klagomål äfven i städerna upphöra, men hvad är det som vållar att städerna icke i detta fall följa landsbygdens goda exempel? Jo, landsbygden har inga inkomster af sina krogar och har således intet intresse af att hafva sådana, men helt annorlunda är ju detta förhållande i städerna. Det är därför alldeles uppenbart, att dessa båda frågor hänga tillsamman och icke kunna skiljas åt. För min del tror jag också, att nykterheten icke kan nog tillräckligt befrämjas i städerna, förr än man kommer derhän, att man minskar deras inkomster af brännvinsförsäljningen högst betydligt, så att städerna ej kunna hafva något intresse af att hos sig hafva krogrörelsen kvar. Men det förunderligaste är dock, att, fastän motionären mycket strängt klandrar att man nu bragt på tal frågan om fördelningen af dessa medel, i sammanhang med nykterhetsfrågan, så kommer han likväl sedermera sjelf in på samma stråt och slutar sin motion med att sjelf föreslå en fördelning och huru en dylik fördelning bör ske; således är icke heller motionären sjelf fri från det skarpa klander han uttalat om andra.

Om villkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.
(Forts.)

Sedermera kommer den ärade motionären i en senare punkt och talar om det intressanta deruti, att afskrifningen af en del af stadskommunernas inkomster och frågan om nedsättning i grundskatter och lindring i rustnings- och roteringsbesvären samtidigt kommit på tal; och vidare säger han, att klassiciteten till pris bör erkännas, att man för att finna ett motstycke till allt detta måste gå tillbaka till antikens sköna dagar o. s. v. Nej, Herr Hedin, vi behöfva icke gå så långt tillbaka, utan kunna stanna på mycket närmare håll, eller vid den tidpunkt då den nu gällande bränvinslagstiftningen kom till stånd, för att finna ett motstycke. Då inträffade nemligen det märkvärdiga, att husbehöfsbränningen, som varit till fördel för de mindre jordbrukarne och i många orter var deras hufvudsakligaste inkomstkälla, indrogs utan att de därför fingo det ringaste vederlag. Löften om sådant voro då som alltid ganska stora, men man tog helt enkelt bort denna näring från landsbygden och tillskapade i stället en rik inkomstkälla för städerna, så rik som väl ingen kunnat ana. Men hvad skedde deremot samtidigt? Jo, man afskref $\frac{2}{3}$ af inkomstbevillningen till fördel för alla andra näringar utom jordbruket — och några år senare höjde man fastighetsbevillningen ganska betydligt — och nära nog samtidigt tog man bort tullen å spanmål. Detta har väl motionären glömt. Jag har föreställt mig, att, då man gick till väga på det sättet då, så kan man icke förbrås för obillighet nu, om man yrkar bifall till reservanternas förslag. Man hyste naturligtvis ingen föreställning om, att inkomster af dessa medel skulle blifva så stora för städerna, som de sedermera blifvit; och därför kan man också hysa berättigade anspråk, att de skola tåla vid någon minskning, särdeles som ganska betydligt af dessa städernas inkomster upphemtas från landsbygden, som icke kan förskaffa sig sitt behof af spirituosa annat än från städerna.

Vidare talar motionären om att städerna fått lösa in åtskilliga försäljningsrättigheter i städerna; och särskildt framhåller han Stockholms stads utgifter i det hänseendet, som årligen skulle hafva utgjort emellan 60 à 70,000 kronor, och att för samma ändamål äro i 1885 års budget anvisade 100,000 kronor. Ja, detta är ju helt naturligt, att städerna ställt sig på den pointen; ty konkurrensen är farlig, och de kapital som städerna, på detta sätt användt, hafva de icke utgifvit utan ändamål, emedan dessa penningar hafva de många gånger fått igen; ty dessa konkurrenter, som man löst sig ifrån, betalade för sina rättigheter icke några särdeles dryga afgifter och kunde därför sälja sina varor billigare; bolaget kunde därför icke, så länge dessa konkurrenter funnos kvar, sätta så högt pris på sitt bränvin som sedan skett, och bolaget — städerna — således ej heller kunnat göra sin vinst så stor som sedermera. Detta är ju alldeles i enlighet med systemet. Men då det varit fråga om att indraga de privilegierade försäljnings-

rättigheter, som funnos på landsbygden, nemligen gästgifvaregårdarne, då fingo gästgiveri-innehafvarne ingen aflösning, ehuru väl de dertill kunnat vara lika berättigade som alla andra.

Vi hafva i år beslutat en ändrad lagstiftning i fråga om försäljning af vin och maltdrycker; jag klandrar icke detta beslut utan böjer mig därför; jag skulle blott önskat få sådana bestämmelser, att städerna icke fått uteslutande monopol på försäljning äfven af dessa varor. Men herrarne skola få se, att vi snart komma att stå inför ett liknande monopol, som det, hvarom nu är fråga, och att, då det blir fråga om att få bort det, vi måste strida samma strid som nu.

Motionären omnämner också, att superiet på senare tiden aftagit, och antalet fylleriförseelser minskats. Ja, detta är ju ganska naturligt; men detta lyckliga förhållande vill jag för min del tillskrifva den stigande bildningen och upplysningen och icke bränvinsförsäljningens ordnande i städerna, huru verksamma dess inspektörer än må vara. Icke heller vet jag, hvarför man i det hånseendet skall tillerkänna städerna något företräde framför landsbygden, ty om man vill jemföra förhållandet i det afseendet på landet och i städerna, så skall man finna, att der icke några krogar finnas, der förekomma mycket sällan några fylleriförseelser. Det talet tror jag sålunda svärligen låter försvara sig, att der krogarnes antal är störst, der skulle antalet fylleriförseelser vara minst. Om detta vore ett faktum, föreställer jag mig, att krogarne ej skulle försvinna från landsbygden allt mer och mer, som nu är förhållandet. Dessutom kan det nog ifrågasättas, om verkliga fylleriförseelser nu i lika hög grad som förr beifras och lagföras. Detta hör må hända icke minst till kroglifvets mysterier i städerna.

Med anledning af mitt förslag om bränvinsmedlens fördelning och mitt yttrande, att landtkommunerna icke hade under sista året uppburit af bränvinsmedlen tillsammans mer än 171,018 kronor årligen, framställer Herr Hedin den frågan, huru stor andel af vinsten hushållningssällskapen samma år hade, men hvilken vinst han sjelf för 13 år uträknat skola uppgå till icke mindre än 8,555,000 kronor, hvilket belopp skulle, säger Herr Hedin, kommit landtkommunerna och dem allena till godo. Då Herr Hedin varit angelägen om att upplysa hvad hushållningssällskapen under dessa 13 år uppburit, borde han väl för konsekvensens skull icke dölja hvad som under samma tid kommit städerna till del. Om han gjort sig besvär med att hopsummera dessa summor, skulle han funnit, att de utgöra sammanlagt 33,900,000 kronor. Således fyra gånger mer än hushållningssällskapen fått uppbära. Beträffande Herr Hedins uttalande, att de medel, som äro uppburna af hushållningssällskapen, skulle komma »landtkommunerna allena till godo», så frestas jag nästan att tro, att detta varit sagdt mot bättre vetande, ty eljest måste

*Om vilkoren
för försäljning af bränvin.*

(Forts.)

Om vilkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.

(Forts.)

jag antaga, att Herr Hedin är alldeles okunnig om huru dessa medel användas, hvilket väl ej kan vara möjligt; men om likväl så skulle vara fallet, så ber jag få upplysa Herr Hedin, att dessa medel till största delen användts till för hela länet nyttiga ändamål, och det lär väl icke vara Herr Hedin obekant, att från rikets flesta städer finnas invalda ett stort antal ledamöter i hushållningssällskapen. I det hushållningssällskap jag tillhör hafva ledamöter från städerna mången gång vid sammanträden till och med varit så talrikt representerade, att de kunnat diktera besluten, och i sådant fall kan man väl icke antaga annat än att medlen användts till ändamål, som äfven för städerna äro nyttiga. Jag har i min hand en redogörelse för Malmöhus läns hushållningssällskaps ekonomiska ställning, hvaraf framgår, att utgiftsstaten för 1884 upptager anslag: till en kemisk kontrollanstalt, till frökollanstalten, till undersökning af Skånes leror, till hofbeslagskolor, till veterinärers aflöning, till folkhögskolor, till slöjdskolor jemte många andra till största delen om ej alla andra liknande saker, som naturligtvis äro af allmän nytta. Man kan således icke påstå, att icke stadskommunerna hafva nytta af dessa medel, hvilka kommit hela länet och man kan gerna säga till någon del landet i sin helhet till godo. Således står det fast, att kommunerna på landet icke haft det ifrågavarande året mer än jag uppgifvit.

Vidare har Herr Hedin likasom en talare på göteborgsbanken framhållit det särdeles betungande för städerna, som skulle bestå deri att fattigvården i städerna betungades synnerligen af dem, som flyttade in från landsbygden, och det har uppgifvits siffror på dem, som, födda i städerna och på landet, fallit fattigvården till last, på samma gång man upplysts, att siffran, som faller på dem som äro födda å landsbygden, är särdeles stor. Jag tror för min del att det skulle vara ganska sorgligt för stadskommunerna, om icke landsbygdens invånare flyttade in till städerna. Landsbygden ser visst icke med de blidaste ögon, huru som de bästa och starkaste armarne tagas från den till städerna, och det är i allmänhet så, att just de friskaste och dugligaste invånarne flytta från landet till städerna, och det kan väl icke lida något tvifvel derom, att städerna göra en stor vinst derpå. Men i konsekvens med hvad dessa herrar uttalat rörande fördelarne för stad och land, skulle väl deraf framgå, att det vore rättvist att, sedan man utarbetat och utblottat dessa arbetare i städerna, dessa skulle vara berättigade att skicka dem åter till landsbygden, att der försörjas. Sådana anspråk skulle man visst icke förundra sig öfver på landsbygden, då man känner skilnaden på rättigheter och skyldigheter i stad och på landet för närvarande. Men så länge städerna hafva sina krogar, der den arbetande befolkningen får obehindradt suppa upp för dagen hvad den med möda och svett förtjent till förmån för statskassan, lär väl ingen stå närmare till att försörja dem

än städerna sjelfva, och detta är konsekvent och riktigt. Man kan således icke med rätt beskylla landsbygden för att vara orsaken till att fattigvårdsbördan är så stor i städerna. Vilja blott städerna afskaffa sina krogar, så skulle de snart finna, att fattigvårdstungan äfven snart skulle minska. Men om man gör en jemförelse emellan å ena sidan städernas utgifter till fattigvården och inkomster af bränviusmedlen samt å andra sidan landsbygdens utgifter och inkomster i detta hänseende, så skall man finna, att förhållandena i båda afseendena skola gestalta sig vida ogynsamare för landet än för städerna.

Man har äfven sagt, att städerna hafva så betungande utgifter för ordningens upprätthållande inom städerna, såsom till polis och dylikt, och därför äro i behof af dessa medel; men jag vill fästa uppmärksamheten derpå att städerna hafva sin toltag, hvilken kan användas till dessa tjenstemäns aflönande, och hvar till landsbygden icke har någon motsvarighet. Den ärade motionären säger vidare, att städerna gerna skulle afstå sina ifrågasvarande inkomster, när nykterheten befrämjar ett sådant mål, och att således städerna skulle med glädje se den dag, då under sådana förhållanden deras inkomster förminskades. Ja, om landsbygdens kommuner få någon större del än de för närvarande hafva af dessa försäljningsmedel, kan jag äfven försäkra motionären, att landsbygdens invånare skola blifva lika glada som städernas, om inkomsterna för landsbygden *på detta sätt* blifva obetydliga. Jag är viss derpå, att den dag, då vårt land tager ett kraftigare steg på nykterhetens väg, än hittills varit fallet, skall icke landsbygdens befolkning sörja öfver att den mistat en inkomst, men så länge hela landsbygden uppbär af dessa inkomster endast 171,000 kronor, då städerna uppbära 4,000,000 kronor, torde hvar och en kunna finna, att orättvisan är allt för gränslöst stor. De medel, som ingå till landsting och hushållningssällskap, användas till städernas och landsbygdens gemensamma nytta.

Man har också klandrat så väl de motionärer som reservanter, hvilka föreslagit, att en del af försäljningsmedlen skulle gå till staten. För min del kan jag icke finna dessa sträfvanden klandervärda, emedan jag anser, att, om man går allt för långt i att vilja behålla dessa medel för kommunerna, blir den föreliggande frågan alltid svårare att lösa och underkastad allt större och större stridigheter. Jag tror tvärt om det vore rättast att slå in på den väg, att medlen skola ingå till statsverket, ty derigenom blifva stridigheterna de minsta möjliga.

Man har slutligen sagt, att försäljningsmedlen böra användas för sjukvården, varnartiga barns uppfostran och dylikt. Jag hemställer, huru vida icke staten nu använder medel för samma ändamål ganska rikligt. Staten har gjort det under lång tid, och jag hoppas, att icke staten skall tröttna dermed. Ju större inkomst staten får, desto frikostigare skall den kunna lemna dessa olyckliga hjälp.

Om villkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.

(Forts.)

Om villkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.
(Forts.)

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid. Af hvad jag anfört torde tydligen framgå, att reservanterna haft så goda skäl för sitt förslag, att man icke bör vara villrådlig om att understödja detsamma. Man bör icke heller vara rädd för att frågan skall falla, om Kamrarna nu icke fatta sammanstående beslut, ty jag antager att dessa böra kunna sammanjemkas, på sätt jag förut angifvit. Jag anhåller alltså om bifall till Herr Johan Johanssons förslag.

Häruti instämde Herrar *Börjesson, Nilsson* i Vrångebol, *Persson* i Vadensjö, *Jonsson* i Vansäter, *Öberg, Nils Jönsson, Eliasson, O. B. Olsson, Andersson* i Himmelsby, *Svenson* i Bossgården, *Jansson* i Krakerud och *Sv. Andersson*.

Härefter anförde:

Herr Bokström: Då denna fråga rätt mycket ingriper i städernas ekonomi, torde det ursäktas, att en stadsrepresentant, som eljest sällan besvårar Kammaren, i denna sak söker taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk.

Till en början vill jag då förutskicka det erkännandet, att äfven jag för min del anser en jemkning i nuvarande fördelning af bränvinsmedlen vara af rättvisa och billighet påkallad; frågan är endast, huru och i hvilken grad en sådan jemkning bör äga rum. Nu hafva några motionärer i denna Kammare ansett, att jemkningen bör gå i den riktning, att större eller mindre del af afgifts- och vinstmedlen bör indragas till statsverket, och de hafva för denna åsigt erhållit understöd af några högt aktade ledamöter af Bevillnings-Utskottet, hvilka reserverat sig mot Utskottets förslag och här yrkat bifall till sin reservation. Dessa reservanter hafva hemställt, att en del af de medel, som indragas till statsverket, skall användas till afbetalning af rikets gäld. I och för sig är ju sträfvandet att göra afbetalningar å rikets gäld synnerligen prisvärdt, och jag tror att vi försummat många tillfällen, då vi både kunnat och bort göra sådana afbetalningar. Men detta hindrar icke min mening derom, att det finnes ännu mera trängande förbindelser för svenska staten än de mot dess obligationsinnehafvare, hvilka sannolikt icke äro synnerligen angelägna att få sina obligationer inlösta. I första rummet anser jag önskligt, om vi på lagstiftningens väg på något sätt kunde bättre än hittills motverka dryckenskapslasten och mera fullständigt bota följderna af det elände den medför. Är det nu så, att kommunerna i detta hänseende varit glömska af sina förpligtelser att inom sina områden genom användande af de genom bränvinsmedlen erhållna inkomsterna söka bidraga till detta måls vinnande, så kan jag förstå, att staten vill taga dessa vinstmedel om hand för att bättre än kommunerna göra bruk af bränvinsafgiften,

som ju redan vid 1854 års riksdag karakteriserades som ett förskott, som af drinkaren skulle erläggas å hans framtida försörjning. Skulle nu dessa afgifter indragas till statsverket till betalande af rikets gäld, skulle en beskattning, som hvilat på de lägsta samhällslagen, komma att användas till betäckande af statsbehof, af hvilka en stor del tillkommit för att tillgodose förut mäktiga och starka intressen bland rikets öfverklass, hvilket icke torde kunna räknas till de reformer, som gå i den rätta riktningen.

Men är nu så förhållandet, att kommunerna och enkannerligen städerna missbrukat sina förpligtelser, som varit dem i detta hänseende ålagda? Om jag derom uttalar mitt omdöme, kan jag utan tvifvel såsom stadsrepresentant anses jäfvig och jag anklåder därför att få uppläsa ett yttrande af 1884 års Bevillnings-Utskott: »Härvidlag torde just med afseende på de stora och kostsamma företag, hvori städerna i förlitande på sina inkomster af bränvinsförsäljningen inlåtit sig, stor varsamhet vara af nöden. Visserligen hafva väl städerna stundom af dessa inkomster förledts till mer eller mindre öfverflödiga utgifter, men i det stora hela torde de kunna sägas hafva använt sina bränvinsmedel på ett verkligt, icke alltid blott för städerna sjelfva gagnande sätt; i hvilket afseende blott behöfver erinras om det understöd städerna lemnat till jernvägsbyggnader. Det torde därför ej vara mer än billigt att man ser till, det man icke genom en allt för hastig minskning af städernas inkomster utsätter deras ekonomi för olycksbringande rubbningar. En större nedsättning på en gång kunde dessutom lätteligen medföra, att städernas intresse för bränvinsförsäljningens ändamålsenliga handhafvande slappades, och deraf skulle säkerligen äfven landsbygden få erfara en ofördelaktig inverkan.» Mig veterligen har sedan år 1884 ingenting inträffat, som bort kunna ändra denna uppfattning. De nuvarande reservanterna inom Bevillnings-Utskottet, till hvilkas förslag bifall yrkats, hafva grundat sitt yrkande dels på värdet af några anförda auktoriteter, såsom Herrar Waldenström, Jakob Erikson, Sven Nilsson i Efveröd och bränvinskomitén, och dels på några anförda skäl, hvartill jag sedan återkommer. Hvad de båda förstnämnda auktoriteterna angår, så kunna de på detta område på sin höjd anses såsom nytända stjernor, som visserligen kunna stiga mycket högt, men ännu vet man dock icke af någon kompetens för dem att i denna fråga vara auktoriteter. Hvad Herr Sven Nilsson angår, som äfven varit ledamot af bränvinskomitén, torde jag få yttra mig om hans kompetens på samma gång jag yttrar mig om bränvinskomiténs. Det torde icke på senare tider funnits någon komité inom vårt land, hvars arbetsprodukt emottagits så enhälligt med misstroende som just denna komité. Ifrån nästan hvarje kommun inom Sveriges rike hafva uttalanden ingått just emot denna komiténs uttalanden, och för så vidt värdet af denna komité såsom auktoritet skall bero på folkmeningen inom

*Om vilkoren
för försäljning af bränvin.*

(Forts.)

Om vilkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.

(Forts.)

landet, torde dess auktoritet icke kunna särdeles högt uppskattas. De skäl, som reservanterna anfört såsom stöd för sitt förslag, äro två, som jag nu anhåller få något granska.

Det ena skälet är, att genom den förhöjning i försäljningsafgiften, som blifvit af Kongl. Maj:t och Utskottet föreslagen, skulle en skatteförhöjning uppkomma, hvilken helt och hållet skulle tillfalla kommunerna. Det andra skälet skulle vara det förhållandet, att enligt reservanternas åsigt hälften af all bränvinskonsumtion i landet faktiskt vore obeskattad. Jag ber att emot det först anförda skälet, att förhöjningen skulle tillkomma utslutande kommunerna, få erinra, att jag knappast kan förstå detta påstående, då ju kommunerna skola af sina bränvinsafgifter dela med sig till landstingen och hushållningssällskapen. Förhöjningen kan således icke i något fall helt och hållet tillfalla kommunerna.

Men reservanternas påstående tål ännu vid en annan ganska väsentlig inskränkning. Gå vi till stadskommunerna, der bränvinsbolag äro bildade och hvilka äro de platser, der bränvinshandeln företrädesvis anses vara koncentrerad, så finna vi, att om beträffande dessa bolag afgiften höjes, så blir den vinst, som bolagen skulle lemna, i samma mån mindre och tvärt om, och någon ökad inkomst för kommun, der sådana bolag finnas, är sålunda icke möjlig. På landet deremot, der bildandet af sådana bolag beklagligen icke är tillåtet, är förhållandet annorlunda. Der kan en förhöjning i kommunernas bränvinsinkomst genom afgiftsförhöjningen tåkas, hvilket, då det här gäller *landtkommuner* företrädesvis, kanske icke ens från reservanternas synpunkt är så mycket att fästa sig vid.

Jag ber nu att få öfvergå till det andra af de anförda skälen, att halfva bränvinskonsumtionen skulle vara obeskattad. Reservanterna påvisa, hurusom afgiften icke uppgår till högre belopp än omkring 2,400,000 kronor för 7,000,000 kannor, under det att konsumtionen skulle uppgå till 14,000,000 kannor. Enligt reservanternas mening är orsaken dertill att söka i det sätt, hvarpå bolagen i städerna sköttes. Emellertid uppgifva äfven reservanterna, att bolagens vinst uppgått till något mer än tre millioner kronor. Om denna vinst fördelades på den obeskattade delen af konsumtionen, skulle detta göra en afgift, låt vara i form af bolagsvinst, som går till delning precis som afgiften af 45 öre per kanna, hvilket ju är rätt vackert så, då afgiften för minuterung är 25 öre och för utskänkning 40 öre per kanna.

Nu är det redan af en talare på upplandsbanken anmärkt, att hela det beräknade kanntalet icke kommer konsumtionen till godo på det sätt att det drickes ur, utan att en del användes för industriella ändamål. Jag har också tagit mig friheten påpeka, att en del konsumeradt bränvin är obeskattadt, därför att taxeringskomitéerna icke rätt uppskatta försäljningsrättigheterna, men detta verkar på landet och icke på städerna, der bränvinsbolag äro

bildade. Härtill kommer ytterligare, att någon afgift för genom mindre partihandel försåldt bränvin icke behöft erläggas. Häråfr framgår således, att man väl icke med fog kan kasta skulden för den icke beskattade delen af bränvinskonsumtionen å städernas bolag.

*Om vilkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.*

(Forts.)

Det synes mig också vara i någon mån anmärkningsvärdt, att reservanterna icke kunnat fästa aiseende vid något annat resultat af bolagens verksamhet än den ekonomiska vinsten. Det torde väl dock vara skäl att något framhålla det faktum, att bolagen, som tagit vara på den vinst, som förut tillfallit enskilde krögare, utöfvat en synnerligen gagnande verksamhet för vårt land, och jag tror icke, att man kan våga förneka den rika statistik, som i det fallet föreligger. Jag gör icke anspråk på att i detalj känna förhållandena vid bränvinsbolagen i allmänhet; jag känner i detalj endast ett, och angående detta anhåller jag att få besvära Kammaren med några mycket få siffror. När bolaget i den lilla stad, jag tillhör, öfvertog krogrättigheterna från de enskilde innehafvarne af sådana rättigheter, så konsumerades på krogarna under de första fem åren af bolagets verksamhet i medeltal för 67,457 kronor om året. Under år 1883—1884 nedgick denna siffra till 21,803 kronor. Det var sålunda en behållning af ungefär 45,000 kronor, som endast i detta lilla samhälle under ett år fått stanna i den krogbesökande, fattiga befolkningens fickor, och för min del kan jag icke finna annat, än att det är ett högst glädjande resultat. Stadens inkomst af bolaget har visserligen nedgått från 24,732 kronor, som den var under de 5 första åren, till 9,333 kronor, som den var under det sista, men genom en sådan minskning i bränvinsinkomsten blir staden dock i sjelfva verket endast vinnande.

Om det nu dertill är så, att den föreslagna förhöjningen i försäljningsafgiften i sjelfva verket *icke* skulle komma städerna, der bolag äro bildade, till godo, så kan det ju icke vara rätt och rimligt, att städerna på de skäl reservanterna anfört böra lida en ytterligare minskning, på sätt reservanterna föreslagit, i sin bränvinsinkomst af bortåt en half million kronor, eller nära på hela den förhöjning i afgiften, som af reservanterna beräknats.

Nu hör man ofta omtalas, att städerna hafva så kolossalt stora inkomster på det allmännas och särskildt landsbygdens bekostnad. Jag medgifver visserligen att städer finnas, som kunna anses, såsom man säger, sitta vid de egyptiska köttgrytorna, men jag undrar dock, om detta i allmänhet kan anses såsom regel. Måne det icke är skäl att, då man talar om deras inkomster, jemväl i någon mån taga hänsyn til jemväl deras utgifter? Man kan nemligen icke bestrida, att stadskommunerna såsom kommuner hafva en del förpligtelser och utgifter, som landskommuner icke hafva, ty de hafva bland annat skyldighet att sjelfva hålla sig med rådstufvurätt, magistrat, uppbördsverk och polis samt, då Kongl.

Om vilkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.
(Forts.)

Maj:t pröfvar sådant nödigt, äfven till garnison i staden hålla in-
kvartering. Man plägar visserligen vid tal härom hänvisa till
städernas inkomst af tolagsafgiften samt till städernas donations-
jordar för bestridande af dessa omkostnader, men jag ber dervid
få erinra, att städernas antal är 91, under det tolagsafgift utgår
till endast 37, och huru många eller rättare huru få städer som
hafva donationsjordar, kan jag af brist på uppgifter derom icke
nu uppgifva. Så mycket vet jag dock med bestämdhet, att det
finnes många städer, som hvarken hafva tolag eller donations-
jordar, samt att många städer hafva så litet häraf, att det är ett
uppenbart hån att tala om att de med dessa inkomster skulle
kunna bestrida utgifterna för sådana ändamål, som jag nyss
omnämnde.

Jag vidrörde nyss äfven städernas förpligtelse att hålla in-
kvartering åt garnisonerad trupp. För att visa hvad en sådan
skyldighet kan innebära, ber jag få nämna, att i det lilla sam-
hälle, som jag tillhör, har en trupp af icke mindre än 75 man
sedan förra seklet varit garnisonerad, och till följd deraf hafva
vi i fattigvården haft en stamtrupp af omkring 60 personer, be-
stående af f. d. artillerister samt dem tillhörande familjer. Detta
torde betyda något.

Det lär väl icke heller kunna bestridas, att bränvinseländet
är störst i närheten af utskänkingsställena, vare sig på landet eller
i städerna, och då dylika rättigheter allmänast förekomma i stä-
derna, så blir följderna, att fattigdomen och dermed äfven fattig-
vården der är störst, hvilket också bestyrkes af de officiella upp-
gifterna, som gifva vid handen, att på landet uppgår antalet per-
soner, som ligga i fattigvården till last, till 4,47 procent af befolk-
ningen och i städerna till 7,12 procent. För öfrigt bör man ihåg-
komma, att värdet af full försörjning på landet är beräknadt till
90 kronor och i städerna till 134 kronor.

Äfven en annan omständighet torde vara förtjent af Kam-
marens beaktande vid detta tillfälle, nemligen det beklagliga för-
hållande, att städerna mer än landsbygden skuldsätta sig. Enligt
senaste redogörelse hafva stadskommunerna, hvilkas fastighets-
värde uppskattats till 938 millioner, en skuld af 88 millioner, eller
9 procent af fastighetsvärdet — den stad jag tillhör kan skryta
med att hafva en skuld, som uppgår till 18 procent af fastighets-
värdet — men landskommunerna deremot, med ett taxeringsvärde
af 2,439 millioner kronor, hafva en kommunalskuld af endast 11
millioner, d. v. s. 1/2 procent af fastighetsvärdet.

Jag kan icke annat än på det lifligaste beklaga en sådan
tolkning af kommunalförfattningarne, att kommunerna tillåtits att
fördjupa sig i skuldsättning så som skett. Det är nu emellertid
ett faktum att så skett, men dervid torde man dock, såsom också
Utskottet vid 1884 års riksdag erkänt, bemärka, att denna skuld-
sättning till största delen egt rum i och för utveckling af hela

landets kommunikationsanstalter. Den stad jag tillhör har en skuld af omkring 900,000 kronor, som uppkommit för detta ändamål, i det 530,000 kronor deraf användts till Gotlands jernväg och resten till hamnarbeten, hvilka genom tillfälliga olyckshändelser blifvit mycket dyra. Denna jernväg och hamn äro till nytta för långt vidsträcktare område än den kommuns, som låtit bygga dem. Enligt nu föreliggande olika förslag skulle enligt Kongl. Maj:ts förslag göras en afskrifning af 19 procent i städernas bränvinsförsäljningsmedel, enligt Utskottets 20 procent, enligt reservanternas 26 procent, enligt Sven Nilssons i Elveröd 70 procent och enligt Jakob Eriksons 100 procent, allt i fråga endast om de städer, som ingå i landsting. Hvad de tvenne sistnämnda förslagen beträffar, så torde det icke vara nödigt att rörande dem spilla många ord, synnerligast som Herr Sven Nilsson redan öfvergifvit sitt förslag och förenat sig med reservanternas, som går ut på 26 procent.

Jag vågar likväl hoppas, att Riksdagen skall finna ett beslut om afskrifning af städernas inkomster med icke mindre än 26 procent vara allt för våldsamt. Det är något annat att på detta sätt få en tillökning i sina utgifter mot att få en afskrifning af 30 procent på grundskatterna.

Om det gäller att välja emellan Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag, kunde det visserligen vara likgiltigt hvilket man antager, då, såsom tabellen utvisar, skilnaden emellan dessa förslag icke är synnerligen stor, men jag ber likväl att för min del få förorda Kongl. Maj:ts förslag, icke endast därför att detta förslag enligt tabellen skulle blifva 1 procent billigare än Utskottets, utan därför att enligt Kongl. Maj:ts förslag hafva landstingen blifvit mera tillgodosedda än enligt det förslag Utskottet framlagt. Jag vill öppet erkänna, att detta är något, som på det lifvigaste intresserar stadskommunerna. Hela landstingsskatten uppgår för närvarande till 550,267 kronor, hvilken icke behöfdes, om icke utgifterna till sjukvårdsanstalterna förefunnes, hvilka utgifter enligt sista sammandraget gå till 634,352 kronor. Nu beror icke sjukligheten och freqvensen å sjukvårdsanstalterna på fördelningen af bevilningen emellan stad och land, hvarå mellertid landstingsskatten hvilat, utan på folknumerären, och då denna numerär i de städer, som ingå i landsting, är sådan att den förhåller sig till landsbygdens såsom 1 till 10, då på samma gång bevilningen i dessa städer förhåller sig till landsbygdens såsom $\frac{2}{5}$ till $\frac{3}{5}$, är det visst att städerna få den äran att betala icke allenast för sina egna utan ock för *en mycket betydande del af landtkommunernas å de gemensamma vårdanstalterna intagna sjuke*. Städerna hafva således ett mycket berättigadt intresse af att landstingens kraf i detta hänseende varda, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, tillgodosedda. Jag tillåter mig icke ingå i någon vidare kritik öfver huru landstingen, såsom man påstått, företrädesvis till landsbygdens förmån

*Om vilkoren
för försäljning af bränvin.*

(Forts.)

Om villkoren för försäljning af brännvin. använda största delen af de dem anförtrodda medel; derom hafva andra yttrat sig.

(Forts.)

Enligt Utskottets förslag skall en del af de mindre städernas inkomster insändas till Statskontoret för att derefter på annat sätt utdelas. Om då äfven Stockholm kommer i åtnjutande af en sådan utdelning, så skulle ju de mindre städerna, som endast skulle få behålla hälften af sina brännvinsinkomster, faktiskt kontribuera till Stockholms stad, som skulle få behålla tre fjerdedelar af sina.

En genomgående tanke vid denna reform beträffande brännvinsafgifternas fördelning, som återfinnes i Kongl. Maj:ts förslag och som till väsentlig del äfven finnes i Utskottets, är den, att de större handelsplatserna skulle få dela sin brännvinsinkomst med de kringliggande landsbygderna, som i de förra köpa sina brännvinsförråd. Denna princip är fullkomligt riktig, men Utskottet har likväl här gått i en alldeles motsatt riktning. Om man går ned till Riddarholmen, skall man finna, huru Stockholms brännvinshandlare med ångbåtar till kringliggande städer i smärre partier sända ganska stora kvantiteter spritvaror, och Stockholms utskänkningsbolag fournerar sålunda, genom antagna försäljare, till hvilka rättigheter bifvit upplåtna, ganska många af de kringliggande städerna. Skulle det då vara rätt att af de medel, som ingå till Statskontoret, någon del skulle från dessa mindre städer lemnas till Stockholm? Jag tror icke detta skulle vara konsekvent. Hvad Stockholm beträffar, bör icke en våldsam förändring i dess brännvinsinkomster ega rum, och jag är för min del öfverens med dem, som önska att Kongl. Maj:ts förslag skall, beträffande Stockholm, tillämpas. Men då Utskottet nu föreslagit, att Stockholm skulle med tillhjälp af brännvinsmedel från de mindre städerna komma i en vida fördelaktigare ställning än dessa andra städer, så torde det icke vara ur vägen att erinra, hurusom Stockholm redan förut är i åtnjutande af mycket stora förmåner och det framför *alla* andra kommuner i riket. Ser man efter, skall man finna, att en ganska stor del af stadsbudgeten konsumeras i Stockholm. Så t. ex. är detta förhållandet med största delen af utgifterna under 1:sta hufvudtiteln äfvensom under 2:dra hufvudtiteln, af den anledning att så väl Högsta Domstolen som en hofrätt är förlagd i hufvudstaden, likaså icke obetydligt af de belopp, som äro upptagna under 3:dje och 4:de hufvudtitlarna, beroende derpå att i hufvudstaden äro förlagda åtskilliga militärinstitutioner och militärskolor, flera regementen samt en af flottans två hufvudstationer; vidare högst betydliga belopp under 6:te och 7:de hufvudtitlarna i följd af att alla våra centrala embetsverk äro förlagda härstädes. På så sätt har Stockholm erhållit rikliga bidrag till sina kommunala bördors bärande och bör därför kunna lättare än annorstädes är fallet tillgodose sina kommunala behof, under det att många äfven obetydliga städer få åtaga sig proportionsvis större kommunal-

afgifter än Stockholm. Afven i andra städer kan man vilja liksom i Stockholm åstadkomma litet trefnad och gagn för invånarne genom gatanläggningar, vattenledning, planteringar, kloakledningar, dräneringar, ordnad belysning m. m., men med 50 procent högre kommunalutskylder än i Stockholm tvingas de ofta nog att umbära många af nämnda förmåner. Det vore således mera skäligt, att Stockholm finge af sina bränvinsinkomster afstå något till de städer, som tillhöra dess trafikområde, än tvärt om.

Afven Kongl. Maj:ts förslag i ämnet anser jag vara egnadt att framkalla oro och bekymmer i ganska många stadskommuner med hänsyn till deras förmåga att fullgöra redan åtagna förbindelser. Men jag anser dock detta förslag vara det enda af de här framlagda, som är antagligt. Med kännedom derför om ställningen och det tillmötesgående, som särskildt stadskommunerna kunna hafva att i denna fråga påräkna, och då jag för min del lifligt önskar att densamma redan vid denna riksdag måtte kunna lösas, om ock med känbara uppoffringar för städerna, anhåller jag, Herr Talman, om bifall till Kongl. Maj:ts förslag i den föredragna punkten.

Her Joh. Ohlsson: Då ingen annan representant från Stockholm, såsom jag hade väntat, begärt ordet i denna fråga, ber jag att deri få yttra mig.

En representant på hallandsbänken yttrade vid behandlingen af § 1 i det föreliggande förslaget, att detta förslag just icke innehölle några sedliga moment, men att i fråga om afgifternas fördelning vore af synnerlig vigt att se till det statens inkomster kunde blifva ökade, det vill här säga, på stadskommunernas bekostnad; och jag tror verkligen att just häri ligger »pudeln kärna». Jag vill dock till den ärade representanten hemställa, huru vida icke städerna — för så vidt frågan tages i sammanhang med bränvinshandteringen i dess helhet — lemna sin rikliga tribut till staten i och för denna handtering.

Vid samma tillfälle erinrades också om den nykterhet, som råder på landsbygden, och att det derför var aldeles uppenbart, att den största bränvinskonsumtionen egde rum i städerna. Då frågar jag: hvem är det väl som betalar dessa 12 millioner, som äro upptagna i statens inkomstbudget i form af bränvinsskatt, om icke städernas egen befolkning och företrädesvis den mindre bemedlade. Man kan få ett ganska klart begrepp om huru det här vid lag förhåller sig speciellt med Stockholm genom några siffror, som jag ber att få framlägga. Sistlidet år belöpte sig bränvinsutskänkningen här i Stockholm till 596,326 kannor på krogarne och 675,907 kannor på magasinerna, häri således icke inräknad den utskänkning, som egde rum å så kallade bättre ställen, der resande företrädesvis intaga sina så kallade bättre drycker eller inköpa sitt spirituosa behof, utan omfatta dessa siffror

Om vilkoren för försäljning af bränvin.

(Forts.)

Om villkoren för försäljning af brännvin de ställen, hvilkas kunder hufvudsakligen äro att söka bland stadens befolkning, som således med betydligt belopp bidraga till dessa 12 millioner.

(Forts.)

Nu tycker man i allmänhet, att städerna hafva så stora inkomster af brännvinsförsäljningsavgifterna och vinsterna. Jag ber att med afseende härå få fästa uppmärksamheten på något, som väl af andra talare blifvit vidrördt, men icke så tydligt framhållet som det förtjenar. Från något mer än tio år sedan, eller år 1874, behagade Kongl. Maj:t i sin omtanke och allmakt på det administrativa området att utfärda icke mindre än trenne förordningar, enligt hvilka städerna ålades ganska stora, med betydliga uppoffringar förenade förpligtelser. Dessa förordningar voro byggnadsstadgan för rikets städer, brandstadgan och helsovärdsstadgan.

Herrarne veta, att det åligger hvarje stad, enligt byggnadsstadgan, att upprätta stadsplan och att enligt densamma anlägga breda gator, planterade gator till ännu större bredd äfvensom öppna platser med planteringar. Dessutom innehåller byggnadsstadgan föreskrifter om markens dränering, gårdarnes minsta storlek och husens begränsade höjd, allt i sanitärt syfte, men föranledande ökade kostnader för så väl kommunen som den enskilde. Helsovärdsstadgan bestämmer, att i städerna tillgång skall beredas å rent vatten till dryck och matlagning äfvensom afloppsledningar för orenlighet m. m. Likaledes åligger brandstadgan städerna ganska stora förpligtelser. Då detta är *åligganden*, som städerna *måste* uppfylla, så är det orätt att påstå det städerna i regel lättsinnigt inkastat sig på skuldsättningens bana, då de sålunda manats att fullgöra hvad nutiden fordrar och lojalt ställt sig Kongl. Maj:ts föreskrifter till efterrättelse så långt i deras förmåga stått och kanske till och med litet till. För att tydliggöra detta, hvad beträffar Stockholms stad, skall jag be att få framlägga några sifferuppgifter. För anläggande af vattenledning har Stockholms stad upplånat 3,450,500 kronor. Man kan nu visserligen säga, att staden tager afkastning häraf genom afgifter för begagnandet. Men afgifterna utgå i alla fall från stadens invånare. Vidare har Stockholms stad lånat upp för anläggning af afloppstrummor 2,485,800 kronor. Dessutom har staden af lånemedel använt till byggnader för fattigvårdens behof 267,600 kronor och till byggnader i och för sjukvården 1,111,200 kronor. Detta är ju icke några småstyfrar. Men vidare: å brobyggnader har Stockholms stad af lånemedel nedlagt ett belopp af 1,629,000 kronor. Jag nämner särskildt denna siffra, därför att, såsom det torde vara bekant för de herrar som satt sig in i frågor af detta slag, det fordom ålegat till Stockholms stad angränsande län att deltaga i kostnaden för brobyggnader inom staden. Men numera fullgöres denna skyldighet af staden ensam. Vidare har Stockholms stad för hamn- och kajanläggningar i och för befrämjande af handel och samfärdsel äfvensom till en stor del för att åt statens stam-

bana bereda en hamn omödelbart vid saltsjön upplånat 6,997,800 kronor. Detta allt utom de summor, som i år måste upplånas, och de betydliga belopp som blifvit af egna medel tillskjutna för nämnda och likartade ändamål. På detta sätt har Stockholms stad på ett tidsenligt och lojalt sätt sökt att uppfylla de förpligtelser, som åligga ett stadssamhälle nu för tiden, och de anspråk, som särskildt ställas på Stockholm såsom rikets hufvudstad. Men nu kan man fråga: hvad har detta egentligen att göra med landsbygdens, och hela landets intressen? Naturligtvis är afsigten med dessa utgifter, kan man säga, att befrämja stadens egna fördelar, men tänka herrarne noga på saken, torde vara lätt att finna, att hvad Stockholms stad sålunda uppoffrar icke är utan vigt för landet. Det kan nemligen icke sakna sin betydelse äfven för landsbygden, att Stockholms stad söker underlätta sjöfart och handel samt för befordrande af sanitära ändamål vidtager erforderliga åtgärder. Historien och statistiken visa, huru Stockholm fordom varit en hård för smittosamma sjukdomar, hvilka härifrån utbreddes, och för en stor allmän dödlighet, så att helsa och människolif i ofantligt stor proportion dukat under, så att stadens befolkning måst uppehållas genom inflyttning. Men de dyrbara sanitära åtgärder Stockholm, såsom jag nämnt, vidtagit, hafva ledt till och torde än vidare leda till bättre förhållanden, och när man, såsom vid en föregående frågas behandling, med rätta är synnerligen mån om att bespara hvarje lefvande arbetskraft särskildt för jordbruk och annan produktiv verksamhet, så kan man förstå, hvilken besparing uppstår derigenom, att inom Stockholm icke förbrukas i samma förhållande som förr friska krafter och människolif, hvaraf emigrationen torde taga tillräckligt från vårt land. Jag vågar tro, att städerna på detta sätt numera indirekt bereda landsbygden mycken trygghet och ekonomisk fördel. Dessutom äro här, på sätt den talare, som näst före mig hade ordet, erinrat, förlagda, för att ej tala om Riksdagen, regeringsdepartementen och de centrala embetsverken med flera statsinstitutioner. Det torde därför icke vara utan vigt i alla afseenden, att här råder sundhet, och om man betraktar saken blott från den rena ekonomiska sidan, så kan sådant medföra besparingar bland annat å pensionsstaten. Man hör ofta upprepas, att om Stockholm har förpligtelser, så åtnjuter staden äfven stora förmåner. Särskildt erinrade Herr Sven Nilsson om den Stockholm tillkommande tolagsersättning. Jag vet, att man anser att Stockholms stad derigenom beredes en stor fördel. Men jag skall be att få för herrarne redogöra för beskaffenheten af denna förmån. För statsändamål, det vill säga för sådana ändamål som å landsbygden bekostas af staten, utgifver Stockholms stad detta år i rena löner 1,069,000 kronor. Tolagsersättningen, som förnämligast härtill är anslagen, beräknas till 649,000 kronor. Men af detta belopp har staden att öfverlemna till gardena 75,000 kronor och till barnhuset 8,500 kro-

*Om vilkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.*

(Forts.)

*Om villkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.*

(Forts.)

nor. Således återstår af detta indirekta anslag ej så mycket som hälften af hvad staden gifver ut till de statsändamål anslaget är afsedt att betäcka. Huru för öfrigt Stockholms uppfattat sina förpligtelser med hänsyn till det ändamål, som Herr Wieselgren i sin motion påpekar, torde framgå deraf, att den allmänna fattigvården i år tager, utom ränta och amortering på byggnader, nära en million, och den allmänna sjukvården nästan lika mycket. Deri äro endast delvis inbegripna de ej obetydliga belopp, som afse sådana ändamål som varnartiga barns räddning med flera åtgärder i sedligt syfte.

Men nu till en annan sida af saken!

Man tyckes anse, att, när städerna fingo förmånen af inkomsterna utaf bränvinsförsäljning sig tillförsäkrad, detta skedde af mannamån och utan någon föregående rättsgrund. När man behandlar bränvinsfrågans historia, är man också noga med att icke gå längre tillbaka i tiden än till husbehofsbränningens dagar; men, mine herrar, det fans en tid förut också. De ursprungliga författningarna, grundade på sed, tillade städerna rätt och pligt att utskänka och försälja drycker, deribland både inhemskt och utländskt bränvin, sedan denna dryck blef känd, och att den stad, som ej själf ville eller kunde utöfva denna rätt, egde *utarrendera* densamma till en eller flere borgare efter stadens storlek. Denna städernas rätt är således en dem tillhörande egendom, lika häfdvunnen som jordegarnes eganderätt. Jag nämner detta, därför att man icke skall oemotsagdt påstå, att det var en nyhet, när städerna fingo den ifrågavarande ekonomiska förmånen, utan att denna har sin grund i häfdvunna förhållanden och derpå grundade laga stadgar.

Men nu säger man: det är städernas eget fel, att de åsamka sig så stora utgifter för fattigvård och sjukvård m. m.; de kunde väl inskränka sin bränvinsförsäljning, så skulle utgifterna minskas. Ja, detta är ett önskningsmål, efter hvars förverkligande alla sträfva eller säga sig sträfva; men om städerna skulle i någon vidsträcktare mån lyckas i detta syfte, jag undrar hur det då skulle gå med de 12 millionerna, hvilka man behöfver uppställa på budgetens inkomstsida?

Jag tror att en och annan, som uppmanar städerna till denna retroaktiva verksamhet med afseende å bränvinskonsumtionen, icke menar så allvarligt dermed, i synnerhet om han samtidigt tänker på sin potatisodling och sin slösåd och möjligen sin bränvinsbränning.

Utom de gamla rättigheter, hvarom jag nyss erinrade, fans det något som hette källarfrihet, d. v. s. frihet att utan erläggande af tull importera ädla viner. Jag tror att, om städerna skulle få denna frihet tillbaka, skulle de med tiden lyckas få ur bruk den nationaldryck, som nu blifvit så vigtig för statens inkomster, och städerna befriade från bränvinsutskänkningens olä-

genheter. Hvad städerna fingo i ersättning för nämnda frihet, som borttogs till bränvinets förmån, var, såsom vi väl veta, en sådan obetydlighet, att ingen om dess afskrifning ansett värdt att säga ett ord.

Om villkoren för försäljning af bränvin.

(Forts.)

Jag kan icke underlåta att med anledning af Herr Boströms yttrande, att Stockholm säljer stora quantiteter spritvaror till alla orter, erinna derom, att detta icke egentligen ingår i Stockholms stads spirituosarörelse. Jag tror att talaren förbisett, att det *utanför* Stockholm ligger ett etablissement, som säljer stora quantiteter åt alla håll, äfvensom derom, att *långt* utom Stockholm — i Skåne — finnes etablissement, som hittills varit i tillfälle expediera betydliga quantiteter, i större och mindre poster, hvilka till stor del väl gått öfver Stockholm, men icke utgått från denna stad.

Vidare har samme talare sagt, att eftersom regeringen, departementen och alla dermed sammanbundna embetsverk hufvudsakligen äro hit förlagda, skulle Stockholms stad vara i tillfälle att med mindre afsaknad afstå från hvad denna hittills haft i inkomst; men det är ju alldeles gifvet, att med denna förmån följa betydligt större fordringar på hufvudstaden, såsom jag ock påvisat, och det är ju lika gifvet, att i samma mån befolkningen är större, så ökas ock utgifterna. Visst är också, att inkomsterna i form af kommunalskatt icke på långt när ökas i samma proportion, som utgifterna stiga. Derfor måste staden sätta sig i skuld.

Herr Talman! Det skulle vara mycket mera att säga i denna sak, men jag vill icke uppehålla tiden längre. Af hvad jag sagt torde emellertid framgå, att jag för min del knappast hade väntat att vid samma riksdag, inför hvilken Kongl. Maj:t framlagt förslag till eftergifvande af en stor del af landtallmogens skatter, samma regering skulle framlägga förslag till en betydlig reduktion af städernas inkomster, helst såsom jag visat och allmänt känt är städerna, och särskildt Stockholms stad, icke på något sätt missbrukat den förmån de egt af krögeriet, men väl hvar i sin mån sökt mildra olägenheterna deraf. Men man får finna sig i mycket! Och då jag, för min del, i detta lagförslag finner ett och annat viktigt moment i sedligt syfte, så vill jag — och jag tror att större delen af Stockholms befolkning af samma skäl vill detsamma — gerna bidraga till det offer, som lagförslaget onekligen ålägger städerna, hvarför jag yrkar bifall till den Kongl. propositionen.

Herr Abr. Rundbäck: Jag skall endast inskränka mig att instämma med Herr Boström samt yrkar bifall till Utskottets betänkande och afslag å reservanternas förslag i nu föredragna §.

*Om vilkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.*

(Forts.)

Herr Lundberg: Nog kan det tyckas vara anmärkningsvärdt, att, samtidigt dermed att landtbefolkningens skatter betydligt nedsättas, man ock vill borttaga från städerna en väsentlig del af de inkomster de hafva och hvilka äro afsedda att betäcka deras nödvändiga utgifter och betala deras skulder. Jag anhåller, att i sådant hänseende få erinra om de uppgifter, Statistiska centralbyråns berättelse för 1882 innehåller. Enligt denna uppgingo kommunernas utgifter till 51,317,842 kronor, deraf landtkommunernas utgjorde 22,694,453 kronor och stadskommunernas 28,623,389 kronor. Af de förra voro 14,809,661 kronor, eller 65,2 procent, beslutade å kyrkostämman och 7,884,791 kronor, eller 34,8 procent, beslutade å kommunalstämman, då deremot af städernas utgifter endast 4,635,407 kronor, eller 16,2 procent, beslutats å kyrkostämman och 23,987,982 kronor, eller 83,8, genom stadsfullmäktige och således till väsentligt andra ändamål än dem, för hvilka utgifter på landet förekomma. Af inkomsterna utgjorde enligt samma statistiska berättelse bränvinsförsäljningsafgifter väl för städerna 15,4 procent, under det landtkommunernas andel deraf var endast 0,7, men statsbidrag utgjorde för stadskommunerna endast 2,2 och deremot för landtkommunerna 10,9 procent. Kommunernas skulder för år 1882 uppgingo till 99,917,080 kronor, deraf landtkommunernas utgjorde 11,055,446 kronor, men stadskommunernas 88,861,634 kronor, eller, om de fördelas på hvarje person, 2,88 öre inom landtkommunerna, men 120 kronor 37 öre i stadskommunerna. Det förefaller i synnerhet anmärkningsvärdt och må väl, såsom ock blifvit erkänt, anses obefogadt, att man borttager från städerna icke endast afgifter, dertill de hafva häfdvunnen rättighet, utan äfven en betydlig andel af den vinst, som genom arbete och omtanka af enskilda personer, till fördel för det särskilda samhälle de tillhöra, förvärfvats. Enligt min öfvertygelse bör i detta fall äfvensom i allmänhet, vid fråga om bränvinslagstiftningen, iakttagas måtta och varsamhet. Det kan annars lätteligen hända, att motsatsen af hvad man åsyftat kommer att inträffa. Om eller när en förändrad fördelning af bränvinsförsäljningsafgifterna nu skall ega rum, anser jag mig böra instämma med dem, som yrkat, att man måtte stanna vid hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Beträffande fördelningen mellan landstingen och hushållningssällskapen, åberopar jag liksom jemväl hufvudsakligen i öfrigt hvad Herr Bokström yttrat. I det län jag tillhör betala städerna, ehuru utgörande blott en åttendedel af länets befolkning, halfva landstingsskatten, och den är der högre än i något annat län i riket, eller utgjorde 1882 60 öre och har nu uppgått till 80 öre för hvarje bevillningskrona. Det torde väl vara skäl att fästa något afseende vid sådana förhållanden, särdeles då städerna egentligen ådragit sig sina betydliga skulder för jernvägar och hamnanläggningar.

Herr Ol. Jonsson: Jag skulle vilja till en början framställa till herrarne det förslag att med tystnad afhöra hvad jag kan hafva att säga, i hvilket fall jag skall yttra mig så kort som möjligt, hvilket jag deremot icke kan lofva om herrarne med sitt stöj störa mig. Under förutsättning att detta mitt förslag nu af Kammaren godkännes, ber jag få säga, att anledningen hvarför jag biträdt den reservation, som åsyftar att en del af bränvinsmedlen skall ingå till Statskontoret, är den, att jag icke kan förstå annat än att den dubbla princip, hvarpå bränvinsförsäljningslagen är byggd, är oriktig, nemligen att man å ena sidan afser att gifva kommunerna en inkomst och å andra sidan att verka för nykterhetens befrämjande. Detta strider nemligen mot hvarannat. Vill man verka för nykterheten, bör man icke bereda kommunerna någon fördel genom att gifva dem andel i vinsten af bränvinsförsäljningen. Jag skall derefter be att få något litet bemöta de invändningar, som blifvit gjorda mot våra i reservationen intagna beräkningar. Man säger nemligen, att den förhöjda afgift, som för minuterungen skulle bestämmas, icke skulle tillskynda samhället någon ökad inkomst, emedan vinstmedlen skulle sänkas i motsvarande grad. Men huru går det då med det af statsministern begagnade motivet för afgiftens höjning, nemligen att de som kunna köpa en större kvantitet icke borde få varan billigare än de som köpa endast obetydligt? Det är ju alldeles tydligt att, om afgiften för en vara höjes, så skall också priset på samma vara höjas i förhållande derefter, och icke läser man väl sänka sjelfva grundpriset på varan i motsvarande grad, som afgiften höjes, endast för att säkrare få sälja lika mycket som förut af den varan. När dertill kommer, att den så kallade mindre partihandeln nu tages bort, och således ofantligt mycket större partier, än som förut var fallet, komma att passera utminuteringsställena, så framgår deraf att de sifferberäkningar, som vi gjort, snarare äro för låga än för höga.

Här har så mycket talats om förhållandet mellan städerna och landsbygden, och detta har skett i en sådan ton, att man skulle kunna föreställa sig, att endast en simpel afundsjuke hos landsbygden gjort sig gällande mot städerna. Det skulle vara högst beklagligt, om så vore förhållandet. Jag får dock säga, att en sådan tanke icke ett enda ögonblick vunnit insteg hos mig. Anledningen, hvarför jag önskar den ifrågasatta fördelningen, är den, att när man ser att städernas befolkning växer mycket mer än befolkningen på landsbygden, och man derjemte vet att lefnadskostnaderna i städerna ställa sig högre än på landsbygden, så har man i detta förhållande ett bevis för att det är lagstiftningen, som bidrager till att städerna ha fördelar på landsbygdens bekostnad. En dylik inrikes protektionism kan jag icke vara med om. När man från statsmakternas sida ställer så till, att stadsbefolkningen, oakadt dyrare lefnadsvilkor, likväl går mera

*Om villkoren
för försäljning af bränvin.*

(Forts.)

*Om villkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.*

(Forts.)

framåt än andra klasser, som kunna lefva under billigare förhål-
landen, så måste detta vara något, som är skadligt för samhället
i dess helhet, och som väl till en del kan betinga en ändring i
fördelningen af dessa medel. Herrarne torde påminna sig, huru
som denna försäljningslag kom till stånd genom tre stånds beslut
gent mot det fjerdte ståndet, som protesterade deremot. När man
nu ser, huru ofantligt städernas andel i försäljningsmedlen sedan
dess har vuxit, så kan man förstå talarens på karlshamnsbänken
yttrande en föregående dag, då han förklarade, att han hoppades
att konungamakten skulle gripa in för att åstadkomma rättelse.
En motsatt uppfattning af hans yttrande skulle innebära, att man
skattade hans rättskänsla allt för lågt.

Eftersom herrarne hållit sitt löfte att under mitt anförande
iakttaga tystnad, så skall äfven jag infria mitt löfte att vara
kort, hvarför jag inskränker mig till att yrka bifall till reser-
vanternas förslag.

Herr Granlund: Jag skall icke göra på samma sätt, som
den föregående talaren, hvilken lofvade att vara mycket kort, men
som icke höll sitt löfte. Mine herrar, det har under våra riks-
dagar i flera tiotal år varit två stora tvistefrågor mellan lands-
bygdens och städernas representanter, som stått på dagord-
ningen. Den ena af dessa frågor är den, som nu utgör föremål
för Kammarens behandling, och den andra frågan var den, som
förliden lördag till en stor del fick sin lösning, nemligen grund-
skatternas afskrifning. Man fick under diskussionen sistnämnda
dag höra åtskilliga fridsröster från majoritetens framstående män
och man talade derunder om det ömsesidiga tillmötesgående, som
borde ega rum för att sedan allt mer underlätta samarbetet. Jag
frågar: hvilka visade vid den frågans afgörande det mesta till-
mötesgåendet? Och hvilka voro det som då bidrogo och hvilkas röster
afgjorde den frågans utgång, om icke stadsrepresentanterna? Och
hvilka äro väl de som nu mest få lida uppoffringar för detta be-
slut om icke städerna i flera afseenden? Derför, mine herrar, skulle
det vara önskligt att, när man pålagt städerna nya bördor, man
icke då genast derefter är färdig att fråntaga dem en del af de
icke afundsvärda inkomster de hittills haft för bränvinsförsälj-
ningen, hvarom här är fråga. Vi böra icke vidare tala om orätt-
visa i detta fall. Det må visserligen vara sant, att en del städer
hafva stora inkomster genom bränvinsmedlen, men för en stor
del städer motsvara icke dessa inkomster de stora utgifter och upp-
offringar, som de få vidkännas genom de följder krogarne åstad-
komma. Man har sagt att städerna icke finge göra några upp-
offringar, då den nya bränvinslagstiftningen kom till stånd. Jag
tillåter mig fästa uppmärksamheten derå, att alla handlande i stä-
derna vid den tiden hade rättighet att sälja bränvin till så små
partier som en kann, hvilken rättighet då upphörde. Städerna

hafva på många sätt genom den nya näringslagstiftningen fått vidkännas förluster och uppoffringar, som jag nu ej vill närmare vidröra.

Jag ber dem bland eder, mine herrar, som sistlidne Lördag erhöilo en lycklig lösning af den stora fråga, som då låg eder närmast om hjertat, och derigenom betydliga fördelar i den stora afskrifningen af edra grundskatter, att I viljen, med tanken härpå, icke vara för hårda mot städerna och borttaga en del af de inkomster de förut åtnjutit, under det förnyade bördor blifvit dem pålagda.

För min del yrkar jag bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr *Nyqvist* instämde med Herr Granlund.

Herr Hammarberg: Ehuru frestande det kunde vara att till besvarande upptaga åtskilligt af hvad som här blifvit yttradt, skall jag afstå derifrån, helst jag väl inser, huru fullkomligt ändamålslost detta skulle vara. Jag skall därför inskränka mig till att allenast yttra de orden, att, om städerna icke, såsom nu är fallet, haft intresse af att i sedlighetens syfte åvägbringa bolag för bränvinsförsäljningens handhafvande, så skulle landsbygden kommit att till städerna skatta fullt ut lika mycket som nu. Men skilnaden hade varit den, att vinsten då stannat i krögarnes fickor och icke gifvit rum för sådana anspråk, som nu framställas. Jag skall icke vidare inlåta mig på frågan, utan inskränker mig till att, på de grunder som af mina bänkkamrater, Herrar Wieselgren och Wretlind blifvit anförda, yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag beträffande 1:a och 3:e mom. samt återremiss af 2:a momentet.

Herr Lyttkens: Den åsigt jag hyser i denna fråga är den, att all afgift som utgår i form af skatt bör komma staten till godo, men vinstmedlen må städerna få behålla och använda dem, på sätt de kunna finna för sig lämpligast. Men på samma gång anser jag det vara orättvist att på en gång taga från städerna den inkomst de hittills haft af dessa försäljningsafgifter, utan detta bör ske successivt under loppet af ett eller annat tiotal af år. Då nu intet af de framlagda förslagen går i denna riktning, fastän reservanternas något närmar sig ditåt, skall jag för min del yrka afslag å hela lagen, dels därför att vi nu befinna oss i riksdagens sista timma och frågan redan blifvit så intrasslad, att man har svårt att veta huru saken vid ett försök till sammanjemkning skulle komma att gestalta sig, dels emedan jag hoppas, att, om frågan nu faller, vi till nästa Riksdag skola få fram ett förslag, som hvilat på de af mig antydda grunder, att all bränvinskatt efter förloppet af t. ex. 10 år eller hvilken annan tidrymd som kan anses lämplig måtte ingå till staten.

*Om vilkoren
för försäljning af bränvin.*

(Forts.)

Om villkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.

(Forts.)

Herr Lyth: Jag skulle helt enkelt kunna instämma med den siste talaren, utom i hans yrkande om afslag, ty i detta afseende vill jag icke instämma. Jag anser nemligen, att frågan kan och bör lösas redan vid denna riksdag, om vi endast vilja gå hvarandra något litet till mötes. Jag begärde ordet egentligen för att svara Herr Granlund. Han yttrade nemligen, att beslutet om afskrifning af en del af grundskatter samt rustnings- och roteringsbesvären skulle stå i något sorts samband med den fråga som nu föreligger. Häremot vill jag för min del protestera, ty då var icke fråga om annat än att skipa rättvisa mot egarne af jord, nu gäller åter saken den stora landtbefolkningen, som har rättmätiga anspråk på en annan bränvinsförsäljningslag än nu gällande. Det är i sanning förunderligt med den lagstiftning, om hvilken vi i dag öfverlägga, att den mer än någon annan varit utsatt för vexlingar och omkastningar från den ena ytterligheten till den andra. Som bekant, har bränvin tillverkats i vårt land allt sedan år 1460, och om man ser på lagstiftningens historia för denna vara, skall man finna, hurusom tidtals så väl handel med som tillverkning af bränvin varit fri; under andra tider åter alldeles förbjuden. Vanligen har man i så väl ena som andra afseendet gått till ytterligheter, som så småningom verkat omkastning i opinionen. — Så var det under 16 och 17 seklerna äfvensom under frihetstiden, då staten började för sina behof beskatta bränvins tillverkning och försäljning intills och under Gustaf III de blefvo ett kronans regale. — Den lagstiftning, som började med husbehofsbränningens afskaffande 1855, har företrädesvis utmärkt sig för två saker. Det ena är att man sökt göra varan allt dyrare; detta anser jag äfven vara riktigt, endast man icke går för långt, ty derigenom kan man lätt framkalla smuggerier och andra lagöfverträdelser. Den andra riktningen är deremot allt annat än ändamålsenlig och kan af ingen, som närmare tänker på saken, gillas såsom riktig samt bestod deruti, att vår bränvinslagstiftning på senare tider gör allt mer och mer skillnad mellan land och stad. — Den har åstadkommit ett två-kammersystem af betänkligaste slag i vårt land, hvarvid landtbefolkningens rätt blifvit kränkt och som därför hos denna befolkning väckt ett stort och berättigadt missnöje. De bränvinsförsäljningsbidrag, som hittills lemnats landtkommunerna äfvensom de som i Kongl. propositionen gifvas äro sådana, att de nära nog kunna anses som ett skämt eller ett hån. I den församling, der jag är boende och som består af närmare 900 personer, utgjorde bränvinsmedlen 1889 29 kronor. Under det att hvarje stadsinvånare i medeltal har ett existenspremium af 5 kronor 68 öre, så belöpa sig på hvar och en af landsbygdens befolkning af dessa medel — 4 öre. Jag frågar om detta kan på något sätt anses vara öfverensstämmande med rätt och billighet. Jag ber att, eftersom jag nu en gång fått ordet, få gå något vidare. Jag

kan då icke finna något skäl, hvarför köpingar och städer skola hafva rätt att bilda bränvinsförsäljningsbolag, men en sådan rätt icke landtkommunerna förunnas. Afven en annan sak förefaller mig ganska underlig. Om en kommun på landet har utskänkning och utminuterung af bränvin, skall denna kommuns inkomster af bränvinshandeln delas med alla öfriga kommunerna i länet, men så är det icke med en stadskommun. I närheten af Stockholm ligga till exempel kommunerna Solna och Vermdö. De få ingen andel af Stockholms stads bränvinsinkomst, ehuru de, såsom liggande tillsammans med Stockholm, der uppköpa sina behof af spirituosa, men de få deremot dela inkomsten från andra kommuner, som ligga må hända långt bort i aflägsna delar af länet. Detta är ett högst besynnerligt förhållande, särdeles som de olägenheter, som bränvinsförsäljningen medför på landsbygden, torde vara lika stora eller af samma beskaffenhet som i städerna. Men städerna få vidkännas så stora utgifter, säger man. Tro då icke herrarne att landsbygden också får vidkännas sådana, och detta just för bränvinsförsäljningens i städerna skull, i synnerhet i de trakter, som ligga i närheten af stad? Ingen lärer väl kunna neka, att så är fallet.

*Om villkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.*

(Forts.)

Med allt hvad jag nu sagt har jag blott velat ådagalägga, att författningen icke är sådan den bör vara. Den delar icke dessa inkomster såsom skäligt och billigt är med afseende på de olägenheter, som deraf följa, och därför önskar jag att man måtte komma derhän, att, såsom den nästföregående talaren yttrade, staten måtte erhålla den ingående skatten och, städerna sina bolagsvinster orubbade. Men då detta icke nu kan ske, har jag för min del biträdt reservationen, som går i denna ritning, om den ock icke fullt tillämpar denna åsigt.

Jag skall be att ännu få säga några ord. Det sades för någon tid sedan från en hög plats härstädes, att regeringens sträfvan skulle vara att undanröja sekelgamla orättvisor, och vi tacka för sådana löftesrika ord. Men jag skulle önska, att regeringen afven ville sträfva för att upphäfva orättvisor, som visserligen icke äro sekelgamla, utan fortgått under decennier, men dock äro lika skadliga. Ty så länge de få fortlefva, växer å ena sidan tron på egna rättigheter in i medvetandet hos städernas befolkning, på samma gång som känslan af lidna orättvisor blir allt bittrare och bittrare hos landsbygdens invånare å den andra.

Jag har sine ira et studio — utan hetta och bitterhet — velat säga min mening i denna fråga och jag skall kanske få många tillrättavisningar därför. Men jag skall bära dessa liksom föregående med jemnmod, emedan jag är öfvertygad, att jag härvid talat både i sanningens och rättvisans intresse.

Med Herr Lyth instämde Herr *Petersson* i Boestad.

*Om villkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.*

(Forts.)

Herr Herslow: Jag har hittills afhållit mig från att taga ordet, emedan jag hoppats på moderation och sans äfven hos våra motparter, hoppats att endast nyktra uttalanden skulle förekomma i denna bränvinsfråga. Men då så icke skett, då den siste talaren i en häftig harang bland andra orimligheter behagat karakterisera bränvinsafgiften såsom en premie åt dem, som lefva i städerna, och gjort upp ett slags beräkning öfver de olika belopp, hvartill denna premie skulle uppgå för stadslifvet i jernförelse med landtlifvet, anser jag mig böra protestera mot sådana uttalanden.

De båda sista talarne framhöllö såsom en gifven sak, att denna skatt bör ingå till staten. Nej, mine herrar! Jag hade tänkt, om jag tidigare begärt ordet, få visa, om det behöfts — hvilket dock näppeligen är behöfligt efter Herr Statsministerns utredning — att denna afgift icke till sin natur är en statsskatt, aldrig varit det och aldrig bör vara det, utan en kommunalaccis, en indirekt kommunalskatt, upptagen för de af bränvinet skapade kommunala behofven af kommunernas egna medlemmar. Den är rättvis i den mån, som den inskränker sig till att endast beskatta den kommun, som får uppbära skatten; den är orättvis, om den inkasseras från andra medlemmar än som tillhöra kommunen. Om en liten stad tager en inkomst, till hvilken den själf endast bidrager med en tredjedel eller en fjerdedel, så är detta orättfärdigt. Men om en stad, sådan som t. ex. Malmö, kan med siffror visa, att den försäljningsinkomst, staden har af bränvinet, kanske icke till en tiondedel betalas af någon annan människa än stadens egna medlemmar, så är denna försäljningsavgift en indirekt kommunalskatt, lika berättigad som den direkta, som man tager på debetsedlarne.

Då emellertid alltid någon del af denna uppbörd upptages på landsbygdens konsumtion, medgifver jag att också en fördelning bör ske, liksom jag medgifver, att det är ytterst svårt att finna normen för en rättvis fördelning. Men, som herrarne inse, är det icke de stora städerna, de hvilka skulle lida mest af Utskottets förslag, utan de allra minsta städerna, som svårast försynda sig genom att kommunalbeskatta landsbygden. Jag tror likväl, att om man i medeltal åt landsbygdens behof anslår en så stor anpart, som här ifrågasättes, vare sig att man tager förslaget i den form som Kongl. Maj:t eller som Utskottet gifvit detsamma — naturligtvis med den ändring, att de tre förut här omnämnda städerna erhålla samma rättigheter som de andra — man i hvarje fall kan vara säker på att ej ha tagit till för litet. Hvad landsbygden bidrager till städernas kommunalbushållning utgår icke så mycket af utskänkningen; det är hufvudsakligen af utminuteringsvinsten, som en betydligare del lemnas till städerna af landsbygden. Men på utminutereringen hafva städerna den minsta vinsten, den största erhålla de af utskänkningen. Och den vinsten upptages ju nästan uteslutande på den direkta konsumtionen inom kommunen själf

Jag skall icke upptaga tiden. Jag hemställer, om vi icke, då vi nu äro inne på afskrifningarnes område, äfven skulle kunna lösa denna fråga genom en billig afskrifning. Jag hoppas att vi skola vinna en lycklig lösning af de stora tvistefrågorna, och jag skulle tycka det synnerligen lyckligt, om denna 1885 års Riksdag komme att blifva en epokgörande riksdag i historien genom att föra oss in på försoningens väg till undanrödjande af *alla* våra svåraste trätofrön. Derför skulle det glädja mig att få ett slut på denna fråga i dag eller på de dagar, som återstå af denna riksdag. Jag vill gerna taga Kongl. Maj:ts förslag, men vill ej heller motsätta mig Utskottets, blott man derur bortjusterat orättvisan mot Göteborg, Malmö och Norrköping. Ty för öfrigt och i fråga om landtkommunernas andel behjertar jag det skäl, som gafs af talaren på blekingsbanken, då han antydde, att genom åtskilliga af de till arbetsklassens förmån beslutade skattenedsättningar vissa svärigheter visat sig uppstå vid uppgörande af landtkommunernas budget. Och det kan icke ett ögonblick falla mig in att betrakta den andel i dessa medel, landtkommunerna skulle erhålla, såsom en nåd; naturligtvis är det en af staten dem förlänad rätt, lika bra som hvad städerna erhålla. Och lyckligt skulle ju vara, om staten genom anvisande af dessa medel skulle kunna hjälpa upp en eller annan mindre kommuns på sned komna budget. För den händelse förslaget återkommer till Utskottet och en sammanjemkning skulle komma i fråga, dervid Utskottet kunde lyckas skipa rättvisa mellan de olika meningarne och dervid jemväl de medelstora städernas rätt bättre tillgodosåges, är jag benägen att taga ett sådant Utskottets förslag. Då jag tror att en sådan jemkning är möjlig, vill jag endast motsätta mig *ett* yrkande, nemligen yrkandet på afslag, hvarigenom frågan endast skulle hållas in suspensio för att framdeles blifva svårare att lösa; i öfrigt vill jag samtycka till den uppoffring för städerna, som ligger i Kongl. Maj:ts förslag, till hvilket jag tills vidare yrkar bifall, men skall till och med ej hafva något emot, om Utskottets förslag *nu* af Kammaren antages, för att sedan i sammanjemkning med Första Kammarens vederbörligen justeras.

Herr O. B. Olsson: Då så många stadsrepresentanter här beklagat sig öfver den ifrågasatta möjligheten att afstå någon del af städernas inkomster på bränvinsutskänkingen, ber jag blott att få framdraga några få siffror till belysning af frågan. Enligt hvad utskottsbetänkandet utvisar, tillfaller städerna en summa af 3,373,000 kronor af bränvinshandeln. Dessutom uppbära städerna i tolagsersättning en summa, som sista året uppgick till 1,640,000 kronor. Sammanlagdt således 5,013,000 kronor. Frågar jag å andra sidan, hvad samtliga städerna betala till staten i bevillning efter andra artikeln, så utgör detta omkring 2 1/2 millioner kronor. Ergo äro samtliga städernas invånare befriade från skatt till staten

*Om villkoren
för försäljning
af bränvin.*

(Forts.)

Om villkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.

(Forts.)

och få derjemte af statsmedel en present af omkring 2 1/2 millioner kronor. Kan det då finnas något rimligt skäl att bibehålla för städerna dessa stora inkomster på bränvinshandeln?

Här har talats om de stora utgifter städerna hafva; men jag ber att dervid få erinra, att städernas största utgifter utgå för lån till jernvägar, som dock lemna ränta, samt för vattenledningar och gaslysning m. m. Till detta allt användas kommunalutskylderna, hvilka dock äro betydligt mindre än landtkommunernas kommunalutskylder, fastän dessa kommuner sakna dylika fördelar. Då man tager allt detta i betraktande, är det förunderligt att städernas representanter vilja sätta sig emot en så billig begäran, som föreligger i Kongl. Maj:ts proposition, i Utskottets hemställan och till och med i reservanternas förslag. För min del yrkar jag bifall till det sistnämnda.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade i fråga om mom. 1 af den nu föredragna paragrafen yrkats dels bifall till Utskottets förslag, dels antagande af den lydelse för samma moment, som af Kongl. Maj:t föreslagits, dels bifall till det yrkande i fråga om lydelsen af förevarande stadgande, som af Herr Johansson i Noraskog under öfverläggningen framstälts, dels slutligen ock afslag å så väl Utskottets som Kongl. Maj:ts förslag. Herr Talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden samt fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för godkännande af Utskottets hemställan. Votering blef då begärd. I anledning häraf och för bestämmande af kontrapositionen upptog Herr Talmannen å nyo de öfriga yrkandena, af hvilka det som afsåg bifall till Herr Johanssons under öfverläggningen framställda förslag nu förklarades hafva flertalets röster för sig. Men äfven om kontraposition åskades votering. Herr Talmannen förnyade då propositionerna på de yrkanden, som återstodo, hvarpå Herr Talmannen förklarade, att, enligt hans uppfattning af de nu afgifna svaren, de fleste af Kammarens ledamöter önskade, att till kontraposition i den blifvande voteringen om kontraposition måtte antagas deras mening, som yrkat, att ifrågavarande moment skall erhålla sådan lydelse, som af Kongl. Maj:t föreslagits. Då likväl än ytterligare votering begärdes, uppsattes nu en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som till kontraposition i voteringen om kontraposition för hufvudvoteringen öfver mom. 1 af 22 § i förevarande, af Bevillnings-Utskottet i Betänkandet N:o 7 framlagda förordningsförslag antager deras mening, som yrkat, att ifrågavarande moment skall erhålla sådan lydelse, som af Kongl. Maj:t föreslagits, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

*Om villkoren
för försälj-
ning af brän-
vin.*

(Forts.)

Vinner Nej, har Kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet på afslag å så väl hvad Kongl. Maj:t som Utskottet i ämnet föreslagit.

Sedan denna proposition, efter dess uppläsning för Kam-
maren, blifvit godkänd och anslagen, företogs enligt densamma
omröstning; och afgåfvos dervid 93 Ja mot 98 Nej.

I följd af denna utgång af voteringen skedde nu uppsättning,
justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen öfver
mom. 1 af 22 § uti det i Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o
7 framlagda förordningsförslag, antager det af Herr Johan Jo-
hansson i Noraskog under öfverläggningen i ämnet framställda
yrkande, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till kontraposition i nämnda
votering antagit yrkandet på afslag å så väl hvad Kongl. Maj:t
som Bevillnings-Utskottet i ämnet föreslagit.

Den votering, som anställdes enligt denna proposition, utföll
med 117 Ja mot 75 Nej. Kammaren hade således beslutat, att
propositionen för hufvudvoteringen skulle lyda sålunda:

Den, som, beträffande mom. 1 af 22 § uti det af Bevillnings-
Utskottet i Betänkandet N:o 7 framlagda förordningsförslag, vill
godkänna detta moment med den lydelse för detsamma, som af
Utskottet förslagits, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, i fråga om lydelsen af om-
förmälda moment i nämnda §, bifallit det förslag derom, som af
Herr J. Johansson i Noraskog under öfverläggningen i ämnet
framstälts.

I hufvudvoteringen röstade 82 ledamöter Ja, men 108 Nej;
i följd hvaraf Kammaren uti förevarande afseende beslutat i en-

Om villkoren för försäljning af brännvin.

(Forts.)

lighet med det af Herr Johansson i Noraskog under öfverläggningen framställda här ofvan i protokollet intagna förslag.

Sedan Herr Talmannen derefter framställt propositioner å de yrkanden, som i fråga om återstående moment af förevarande § förekommit, beslöt Kammaren, att beträffande stadgandet i mom. 2 antaga den lydelse af detta stadgande, som af Herr Johansson i Noraskog under öfverläggningen föreslagits, hvarjemte mom. 3 godkändes sådant det af Utskottet blifvit formuleradt.

§ 4.

Herr Talmannen tillkännagaf, att gemensam omröstning enligt den i Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets Memorial N:o 6 föreslagna, af Kamrarne godkända voteringsproposition komme att anställas i morgondagens sammanträde omedelbart efter det Kamrarnes ledamöter återkommit till sina samlingsrum från det till samma dag utsatta plenum plenorum å rikssalen.

Härefter åtskildes Kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{4}$ 5 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.